

derek rowntree

Lector universitar principal pentru învățământul programat
Institutul Pedagogic Brighton, Anglia
Certificat Pedagogic de Profesor

**Învață
CUM
să înveți!**

Introducere programată
în tehnica studiului eficient

VOL 2

Editura Studențească

CUPRINS

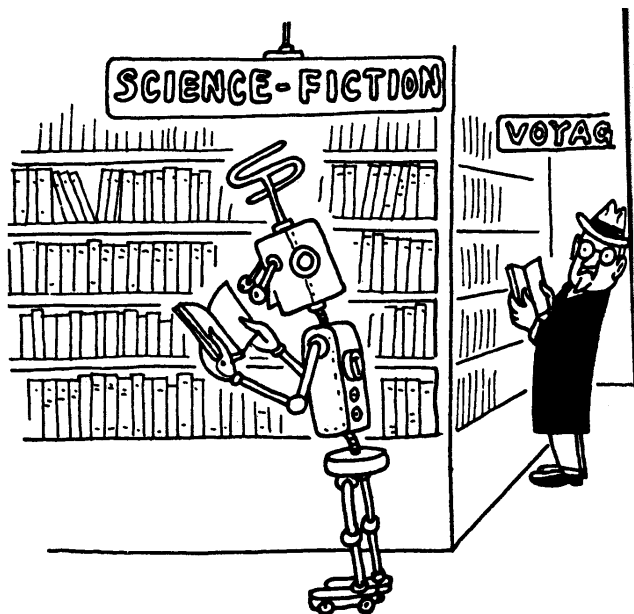
Cap 4. Cum să întocmești o lucrare personală	5
Importanța lucrării personale	7
Precizarea temei	8
Strângerea materialului	9
Planificarea lucrării personale	14
Scrierea lucrării personale	18
Rescrierea	19
Întrebări recapitulative	23
Cap 5. Cum să citești mai bine și mai rapid!	27
Citire mai bună	29
Citire mai rapidă	41
Cinci soluții de a îmbunătăți citirea	47
Formarea vocabularului	55
Întrebări recapitulative	59

Cap 6. Cum să iei notițe!	63
Cum se păstrează notițele	65
Redactarea notițelor	67
Luarea notițelor la prelegeri	85
Întrebări recapitulative	93
Cap 7. Cum să te comporți la examen!	99
Pregătirea pentru examene	102
Ziua examenului	112
Învățarea din examene	120
Întrebări recapitulative	122
Încheiere	127

CUM

să întocmești o lucrare
personală!

- Importanța lucrării personale
  - Precizarea temei
  - Strângerea materialului
- Planificarea lucrării personale
  - Redactarea
  - Rescrierea
- Întrebări recapitulative

O fi avînd lucrare de control la "Umanism"? ...

Durata de studiu a capitolului: aprox. 25 min.

IMPORTANȚA LUCRĂRII PERSONALE

Pentru mulți dintre noi, elevi și studenți, elaborarea unei lucrări personale (referat, recenzie, eseu) este o adevărată încercare. Unii refuză să o scrie, punînd la îndoială utilitatea ei. Când se încumetă totuși să o facă, aceasta se petrece la capătul unei serii lungi de amânări, tergiversări, ezitări...

Această atitudine este cel puțin neinspirată deoarece redactarea unei lucrări personale se dovedește până la urmă un lucru foarte folositor. Ea te ajută în *cel puțin trei* moduri:

1. Este un bun prilej să-ți organizezi gândirea și îți oferă ocazia să-ți precizezi punctul tău de vedere.
2. Îți permite să descoperi două lucruri importante: atât părțile tale tari, pe care să te poți sprijini, cât și punctele slabe (de care te vei ocupa apoi în mod special dacă dorești să reușești în domeniul care te interesează).
3. Te ajută să te antrenezi pentru examene (acestea presupun abilitatea de a scrie lucrări personale, de a te exprima în scris).

Dintre acestea, cel mai important se pare că este primul, deoarece, după ce am citit, am auzit și am vorbit despre un subiect, mintea noastră este invadată de gânduri și impresii. Însă nu vom înfrunta cu adevărat această experiență dacă nu încercăm să o punem în scris. Numai atunci când

ajungem să așternem cuvintele pe hârtie suntem siliți să precizăm aceste idei, să le cântărim, să respingem pe acelea care nu sunt relevante și să organizăm restul într-o schemă logică despre care abia acum putem spune că este cu adevărat a noastră. *Scrierea este pasul esențial* fără de care procesul învățării este incomplet! (Și deoarece, în mod practic, orice activitate intelectuală îți solicită să te exprimi în scris, aceasta este în mod clar o "calificare pe viață".)

PRECIZAREA TEMEI

Multe dificultăți cu privire la elaborarea unei lucrări personale provin din faptul că elevul (sau studentul) nu și-a planificat-o cu destulă grijă, ori nu s-a gândit cu adevărat la ceea ce lucrarea respectivă cere de la el. Îl preocupă doar să scape de ea cât mai curând posibil.

Atunci când profesorul îți dă titlul unei lucrări personale (sau când îl hotărăști tu însuși), notează-l exact și cercetează-l cu maximă *precizie*: 1. Ce îți se cere? (Întrebarea sau enunțul implică oare o tratare generală a unei chestiuni sau e vorba despre o problemă specifică, un anumit aspect al unei teme?) 2. Se solicită o conturare largă (enumerări și clasificări, descrieri generale) sau mai degrabă e vorba despre o tratare amănunțită a subiectului? 3. Ești solicitat cumva să-ți prezinți experiența personală și părerile proprii, ori să dovedești doar că le cunoști pe cele ale altora? 4. Ți se cere să

faci referiri la vreo sursă anumită de informații (cum ar fi unele date experimentale)? 5. E necesar să descrii doar starea de fapt a unor lucruri (cum sunt la un moment dat) sau e nevoie să explici și cum au ajuns (prin ce procese, transformări) să fie astfel? 6. Se cere să discuți și eventualele implicații și aplicații practice? ș.a.m.d.

Cu cât mai precis vei identifica sarcina pe care o ai de îndeplinit, cu atât mai consistentă și mai clară va fi lucrarea ta!

STRÂNGEREA MATERIALULUI

După ce te-ai hotărât în privința naturii și a domeniului lucrării tale, urmează să faci unele investigații referitoare la tema principală. Vei apela în primul rând la bibliografie, la diferite surse de material din care (sau cu ajutorul cărora) îți vei construi lucrarea.

Întrebări

Indiferent ce faci, nu te grăbi să te "acoperi" într-o grămadă de cărți pe care le vei aborda furibund cu speranța că "poate-poate s-o ivi ceva folositor"!... Dacă procedezi astfel ai toate șansele să te "rătăcești" în hățișurile bibliografiei. Vei fi curând dezamăgit, obosit și derutat. Și în orice caz, vei irosi o groază de timp călătorind fără o țintă precisă. Ca să studiezi cu folos și economicos îți recomand să citești *intenționat*, să-ți conduci

Capitolul 4 / Cum să întocmești o lucrare personală!

activitatea de studiu îndreptînd-o acolo unde dorești tu (și nu acolo unde te duce, ca într-o derivă, lectura). Pentru aceasta ai la îndemână un mijloc sigur: alcătuieste mai întîi o listă cu întrebări precise, la care aștepti să obții răspunsuri prin intermediul lecturii. În raport cu acestea vei selecta cărțile, capitolele și pasajele pe care dorești să le citești. Abia apoi te vei pune pe treabă!

Subiectul sau titlul lucrării tale este prea general (uneori vag, neclar) pentru a începe imediat să redactezi lucrarea. De aceea, este necesar ca mai întîi să-l analizezi cu atenție. Pune-ți întrebări referitoare la el, de tipul celor prezentate în paragrafele precedente! (Vei înțelege astfel mai bine complexitatea semnificației sale.)

De exemplu, să presupunem că ai de întocmit o lucrare despre "Aplicarea instruirii programate în învățămîntul industrial și în școală". La prima vedere, un astfel de titlu ți se poate părea respingător sau de neînțeles. Dar poți să stabilești, în ajutorul tău, o serie de întrebări cum sunt, de pildă, acestea:

1. Ce este instruirea programată?
2. Cine o folosește cel mai mult: învățămîntul sau industria? De ce?
3. Îl folosesc ei în mod asemănător sau diferit? De ce oare?
4. Cum se compară cu alte forme de instruire? Ce fel de rezultate dă? Ce gîndesc elevii și studenții despre ea? Există dificultăți legate de utilizarea sa?
5. Se va folosi mai mult pe viitor sau mai puțin?

Se va aplica în alte moduri? Va fi eventual înlocuit prin metode mai noi? etc. Încearcă întotdeauna să te gândești (și să-ți notezi) câteva întrebări de felul acesta înainte de a începe cercetările pentru lucrarea respectivă. În timp ce citești vei găsi noi întrebări, mai specifice și poate că unele dintre acelea de pe lista inițială vor părea mai puțin relevante; însă faptul de a avea, chiar de la început, cel puțin câteva întrebări la care să răspunzi, este un sprijin neprețuit pentru cercetare. Cu cât vei ști mai precis ce informații cauți, cu atât vei citi mai cu folos! Astfel îți vei cruța o bună parte din timp.

Începe din timp!

Începe cu această reflecție preliminară și cu notarea întrebărilor pentru cercetare *cât mai curînd* posibil după ce ai aflat titlul lucrării personale. Chiar dacă profesorul îți acordă o lună sau mai mult, începe să te gândești de pe acum; nu aștepta până în săptămâna dinaintea predării!

Există două *motive foarte bune* ca să începi imediat:

1. La cursuri sau în convorbiri ocazionale, dar mai ales la lectura generală pentru învățare, poți întâlni idei relevante pentru lucrarea ta. (Însă, dacă nu ai dat o minimă atenție subiectului lucrării tale, poți pierde multe dintre aceste idei și riști să ajungi obligat să recitești textele numai pentru că nu ți-ai dat seama de la început de importanța lor. Mulți au pierdut idei și timp prețios neținînd cont de asta.)

2. Fiecare dintre noi știe cât de des i s-a întâmplat să-i vină o idee originală despre un subiect atunci când ne gândim la altceva, cu totul diferit. Subconștientul nostru pare să fi continuat să frământa o problemă, cu toate că ne-am îndreptat atenția spre alte probleme. Așadar, cu cât vei lăsa mai mult timp între prima dată când te-ai gândit la lucrare și ziua în care ai scris-o, cu atât oferi subconștientului mai *multe ocazii* să dea la iveală idei noi și să descopere relații noi.

Folosește un caiet de notițe!

Din cele precizate mai sus reiese că e recomandabil să ai un carnet pentru notițe în care să rezervi o pagină sau mai multe pentru fiecare lucrare personală sau proiect pe care îl ai în atenție la un moment dat. Astfel, dacă îți vine o idee sau dai peste un citat relevant pentru lucrarea ta, sau te gândești la o direcție de cercetare pe care să o urmezi mai târziu, poți să o fixezi pe hârtie înainte de a o uita. Mulți elevi, studenți sau autori care au reușit, pretind că o mare parte din succes îl datorează deprinderii de a purta permanent un asemenea carnet de notițe în buzunar și de a nu lăsa niciodată să le scape o idee bună fără să o noteze.

Surse de informare

Și acum: de unde să începi să cauți răspunsurile la întrebările care alcătuiesc investigația (răspunsuri

care te vor ajuta să-ți conturezi lucrarea personală)? Este probabil ca sursa principală de idei să se afle în *citire*.

Poate că profesorul, atunci când stabilește tema lucrării, îți va da o *listă* cu periodicele și cărțile de bază. Și când începi să consulți textele din această bibliografie vei găsi probabil că și ele, la rândul lor, sugerează *alte cărți și articole* care ar putea să te ajute. Poți obține idei folositoare din manuale, biografii, recenzii și enciclopedii, comunicări și publicații științifice, dări de seamă oficiale, articole de ziar etc. Dacă întâmpini dificultăți cu depistarea referințelor de care ai nevoie, personalul bibliotecii este instruit să te ajute. (Roagă-i să-ți explice sistemul și resursele bibliotecii, acesta fiind unul dintre cele mai valoroase lucruri pe care poți să le înveți la liceu și la facultate: cum să folosești cel mai bine o bibliotecă.)

Totuși, să nu neglijezi sursele de informare mai puțin tipice. În timp ce planul lucrării personale ți se frământă în minte, e bine să *fii vigilant* în privința ideilor folositoare care răsar pe neașteptate la prelegeri, seminarii și lucrări practice, din experiența proprie și din discuțiile ocazionale cu colegii sau profesorii. (Iar când apar, notează-le!)

Notează sursele

Oricare ar fi sursa ideilor, notează-o! Odată cu notarea unei idei despre care crezi că poate avea o legătură cu lucrarea pe care o faci, însemnează-ți

Capitolul 4 / Cum să întocmești o lucrare personală!
titlul și autorul cărții sau al articolului, ori numele lectorului de la care ai auzit ideea. Pe de altă parte, faci o proastă impresie profesorului tău dacă, din neglijență sau din uitare, îi prezinți mai târziu aceste idei ca și cum ar fi ale tale (însă el le recunoaște ca aparținând altor autori, mai ales dacă este și el unul dintre ei!...)

PLANIFICAREA LUCRĂRII PERSONALE

După cercetările întreprinse, nu te repezi să scrii prima frază a lucrării! Prea multe lucrări personale o pornesc dintr-un elan de entuziasm care se stinge după câteva alineate din cauza lipsei de direcție. Gândește lucrarea *în întregime, schițeaz-o* înainte de a scrie primul cuvânt. Cu alte cuvinte, fă-ți un *plan!*

Alegerea materialului

Prima treaptă a planificării este să cântărești și să selectezi materialul pe care l-ai strâns în timpul cercetării. Poate că ai deja mai multe pagini cu notițe. Care dintre acestea sunt relevante? Caută să eviți tendința amatorilor care încearcă să le potrivească pe toate în vreun fel. Nu toate ideile sunt la fel de utile atunci când începi să-ți conturezi lucrarea. Unele îți vor părea acum banale, altele vor părea obscure. În fine, altele nu vor fi suficient de bine argumentate sau susținute de dovezi. Pe acestea trebuie să le înlățuri. Într-o

lucrare cu adevărat bună nu e loc pentru "gogoși", umpluturi sau păreri.

De asemenea, atunci când prezinți informații referitoare la fapte, ai nevoie de *exemple* care să le clarifice. De data aceasta, materialul exemplificativ nu mai constituie o umplutură; el este vital pentru ca ideea ta să fie crezută, să aibă forță. Apoi, asigură-te că ai destul material ca să dai *ponderea cuvenită tuturor* aspectelor lucrării personale. (De pildă, studenții neglijează frecvent "motivele" sau "implicațiile" pe care li s-a cerut să le discute.)

Este inteligent să selectezi *numai* materialul adecvat lucrării tale, suficient să o acopere în întregime. După aceasta poți deja să îți ordonezi ideile în succesiunea lor logică, în așa fel încât lucrarea ta să aibă cel mai mare efect.

Întocmește o schemă!

La planificarea lucrării, treapta următoare este elaborarea structurii sale fundamentale, adică a unei *scheme*. Efectuarea ei are mai multe avantaje:

1. Te ajută să alegi ideile principale despre care am vorbit mai sus, precum și ideile importante.
2. Te asigură că nu ai omis nimic esențial și că nu te-ai repetat.
3. Îți permite ca, de îndată ce ai început, să poți scrie curgător, fără a trebui să muști coada stiloului întrebându-te ce urmează să spui.
4. Dacă te afli la un examen și timpul te presează, poți câștiga foarte bine note mai bune prezentând o

Capitolul 4 / Cum să întocmești o lucrare personală!
schemă clară, decât ai obține cu o lucrare făcută pe jumătate.

O schemă fundamentală. Iată un plan cu trei faze sau părți principale, pe care poate că l-ai mai folosit și care încă mai e util ca model pentru o mare varietate de lucrări personale.

1. *Introducere*

A. Comentarii privitoare la subiectul lucrării (ce interpretare îi dai? cât este de important? ș.a.)

B. Care aspecte le vei prezenta și de ce? (amintește-ți că nu poți să spui totul despre orice).

2. *Tratare (dezvoltare)*

A. Dezvoltă seria de argumente prin trei sau patru idei principale.

B. Întărește fiecare idee principală cu exemple și exemplificări luate din practică sau de la alți autori (al căror nume îl vei preciza).

3. *Concluzie*

A. Recapitulează ideile principale.

B. Răspunde precis sau estimativ la întrebări, ori comentează subiectul lucrării (indicând implicații mai largi, perspective, sau domeniul unor viitoare investigații).

Am sugerat mai înainte (*vezi volumul 1, chenarul 3.25 - nota ed.*) că la citire ar trebui să ai sarcina de a descoperi schema ideilor autorului (așa cum sper că acum descoperi schema *mea* pentru

acest capitol). Înainte de a scrie, desigur, sarcina pe care o ai este tocmai inversă: să elaborezi o schemă pentru propriile tale idei. (O formă utilă de schemă se arată la chenarul 6.8; te rog să te uiți la ea chiar acum!)

Începe cu sfârșitul!

Având o schemă planificată cu grijă, precum și notițele pe care le-ai întocmit la cercetare, ar trebui să poți începe să-ți scrii lucrarea. Totuși, mulți elevi și studenți antrenați în redactarea lucrărilor personale te-ar sfătui să faci un ultim pas al planificării: scrie mai întâi ultimul alineat al lucrării! Aceasta din cel puțin două motive:

1. Vei avea un fel de orientare a redactării dacă știi cu exactitate unde vrei să ajungi, spre ce concluzii te îndrepti.
2. Îți sprijină convingerea că lucrarea ta se va încheia în mod ferm și precis, în loc de a se termina doar neconvingător, așa cum se întâmplă de multe ori.

Poate că reușești să exprimi pe scurt tema lucrării numai într-o singură frază. De exemplu: "Instruirea programată se află încă în faza copilăriei sale și, cu toate că în prezent este folosită mai mult în industrie decât în învățământ, avantajele sale îi aduc o acceptare tot mai mare în ambele domenii de activitate". Dacă vei scrie o astfel de frază rezumativă, atunci o poți folosi ca subiect al ultimului alineat.

SCRIEREA LUCRĂRII PERSONALE

După ce ai ales ideile importante, ai făcut o schemă și ai scris ultimul alineat, poți începe să-ți scrii lucrarea. Dar aceasta să o privești ca pe o primă redactare, ca pe un fel de *probă!* Așa cum spunea odată un scriitor: "Cel mai bun motiv de a trece pe hârtie ceva este faptul că poți schimba ce ai scris." Scrie cât poți de bine, dar fii pregătit să faci schimbări mai târziu. În această fază ar trebui să te preocupe mai mult să-ți așterni ideile într-un chip oarecare, decât să folosești cea mai bună exprimare posibilă. Vei ști mai bine ce dorești să spui atunci când vezi ce ai scris!

Stilul

Stilul nu este nimic altceva decât cuvintele pe care le *alegi* ca să-ți exprimi gândurile. Dacă gândurile îți sunt, însă, încâlcite și confuze, atunci și stilul va fi la fel, iar lucrarea ta va fi greu de citit și de înțeles. Pe de altă parte, dacă ai o imagine clară a celor ce încerci să spui și știi precis încotro se îndreaptă argumentarea, atunci ar trebui să poți scrie clar și direct, într-un mod care să fie ușor de urmărit de către cititor.

Totdeauna este preferabil să scrii cât mai simplu și mai direct posibil. Folosește limbajul de toate zilele, dar evită jargonul. Scrie fraze scurte. Fii concis: să nu scrii niciodată un alineat întreg dacă o singură frază ar exprima același lucru.

Planul de lucru

Punerea în pagină a lucrării ar trebui să reflecte structura expunerii. Dacă este cazul, folosește titluri și subtitluri în cuprinsul lucrării. Desparte lucrarea în alineate; fiecare idee principală ar trebui să-și aibă alineatul ei. Toate acestea îl ajută pe cititor.

Amintește-ți de asemenea că un material ilustrativ poate să-ți economisească un mare număr de cuvinte. Întocmește o hartă, o diagramă sau un grafic, dacă ele te scutesc de a face o descriere!

Separă clar ideile tale proprii de acelea pe care le-ai împrumutat de la alți autori. Indică sursele. Dacă citezi cuvintele exacte ale altora, folosește ghilimele. Confirmă utilizarea oricăror cărți sau articole din care ai făcut extrase în mod special, prin întocmirea unei bibliografii de felul celei făcute de mine la sfârșitul acestui capitol. Te vei referi la aceste publicații scriind, de exemplu (Govers, 1962), după fiecare citat sau referire din cuprinsul lucrării.

RESCRIEREA

După ce ți-ai scris lucrarea, ar trebui să o lași deoparte câteva zile. Ai nevoie de această *pauză* pentru ca să se calmeze mândria de autor. Este o mare greșeală să lucrezi atât de aproape de data predării, încât să înmânezi prima redactare de îndată ce ai lăsat stiloul din mână. Aproape cu siguranță vor fi necesare unele *modificări*.

Chiar câteva zile pot fi de ajuns ca să-ți dea o perspectivă nouă asupra lucrării tale. Vei reveni la ea proaspăt, gata să o privești mai obiectiv și vei vedea un mare număr de exprimări neclare și "prețioase" pe care nu le-ai observat în focul creației. Pe scurt, vei fi în stare să o apreciezi mai critic (așa cum va face, de altfel, cititorul).

Întrebările de control

Iată câteva întrebări utile pe care să ți le pui despre lucrare:

1. Răspunde lucrarea personală la ce se cere? Tratează ea subiectul stabilit?
2. Acoperă lucrarea ta toate aspectele principale cu suficientă adâncime?
3. Este conținutul ei corect și relevant?
4. Este materialul aranjat în mod logic?
5. Este bine susținut prin exemple și argumente fiecare punct important al lucrării?
6. Există o delimitare precisă între ideile proprii și acelea pe care le-ai luat de la alți autori?
7. Menționezi toate sursele și referințele?
8. Este corectă lungimea lucrării în raport cu scopul ei?
9. Este ea scrisă limpede și simplu, fără stângăcii și formulări confuze? (O bună verificare se face *citind-o cu glas tare*.)
10. Este ea corectă sub raport gramatical, ca punctuație și ortografie, și este scrisă curat și citeț?

Să fii sever cu fiecare din aceste puncte, căci

ele sunt întrebările pe care și le va pune examinatorul când va nota lucrarea. *Scrive din nou* ultima versiune, astfel încât să înlături toate lipsurile pe care le-ai depistat.

Dacă găsești că îți vine greu să-ți critici propria lucrare în acest mod, cere unui prieten să ți-o examineze, în timp ce tu vei face la fel pentru lucrarea lui. Ambii veți avea de învățat din observațiile reciproce. Învăță-te să-ți privești lucrările la fel ca examinatorul tău și vei reuși să înaintezi mult pe drumul spre îmbunătățirea notelor!

Aspectul fizic

Orice ai face, nu neglija aspectul fizic al lucrării tale! Asigură-te că ultima formă este curată, bine prezentată și că este scrisă clar sau, de preferință *dactilografiată*. Primele impresii sunt foarte importante pentru o ocupație atât de subiectivă ca aceea de a nota o lucrare; în acest context, o muncă dezordonată sugerează o minte dezordonată. Oricât poate să pară de injust, profesorii sunt totuși oameni și au tendința de a nu avea răbdare pentru lucrările care sunt greu de citit: experiența a arătat că scrisul neciteț poate să te coste pierderea unui punct întreg la stabilirea notei. Nu este o glumă să obții o notă mai mică atunci când o scriere citeață putea să-ți fi adus o notă mai mare pentru aceeași lucrare. Ai fost prevenit!

Un ultim punct: nu fi niciodată grăbit să scapi de o lucrare. Este probabil că tocmai când te-ai

---

Capitolul 4 / Cum să întocmești o lucrare personală!
săturat până-n gât de ea, ești pe punctul de a crea ceva care să merite efortul. Încearcă să o privești nu ca pe o caznă de care să scapi, nici ca pe o piedică pe care să o învingi, ci ca pe un mijloc de a-ți ascuți mintea și ca pe o exprimare personală a capacității tale de înțelegere.

4.1 Acum:

1. *Amintește-ți* capitolul acesta și controlează dacă ți-ai făcut câteva însemnări. (Mai târziu îți voi arăta propriile mele notițe despre acest capitol, ca verificare).

2. Revizuieste-ți capitolul!

Treci apoi la întrebările recapitulative. Succes!

ÎNTREBĂRI RECAPITULATIVE

- 4.2 Care sunt cele cinci faze pentru elaborarea unei lucrări personale? (revezi paginile 8, 9 ș.a.m.d.)

.....
Precizarea temei, strângerea materialului, planul lucrării, redactarea lucrării și rescrierea ei.

- 4.3 Înainte de a începe *cercetările* pentru o lucrare personală ar trebui să examinezi titlul și să întocmești o listă cu ..... (pl.) care să te îndrume (revezi paginile 9 și 10).

.....
întrebări

- 4.4 Dacă ai titlul unei lucrări care trebuie să fie gata peste 10 săptămâni, când ar fi cel mai potrivit moment de a începe să te gândești la ea? De ce? (revezi pagina 11)

.....
Acum. Cu cât problema poate să dospească mai mult timp în subconștientul tău, cu atât mai bine; și trebuie să fii atent de pe acum la ideile relevante care se ivesc în alte lucrări și pot să-ți cruțe munca mai târziu.

- 4.5 Care sunt treptele (cel puțin două) pentru elaborarea planului unei lucrări? (revezi paginile 14-17)

.....
Alegerea materialului, întocmirea unei scheme și (eventual) redactarea ultimului alineat.

- 4.6 Ai putea spune că *stilul* capitolului pe care tocmai l-ai citit ar fi, în general, adecvat pentru scrierea unei lucrări personale? Ce cuvânt ai folosi ca să descrii un stil de acest fel? (revezi pagina 18)

.....

Ți-am cerut să-ți spui părerea. A mea este că un astfel de stil (clar, simplu, direct, natural) este adecvat pentru majoritatea lucrărilor.

- 4.7 Dacă în lucrare folosești idei sau citate din alți scriitori, ce măsuri vei lua pentru ca să afle și cititorii tăi acest lucru? (revezi pagina 19)

.....

Folosește ghilimelele, numește pe ceilalți autori, întocmește o bibliografie!

- 4.8 La *rescrierea* lucrării (pentru redactarea finală) ar trebui să încerci să o privești din *al cui* punct de vedere? (revezi pagina 20)

.....

Din punctul de vedere al cititorului căruia îi este destinată.

- 4.9 Are într-adevăr vreo importanță practică dacă scrisul de mână este ușor de citit și dacă lucrarea este curat așternută pe pagină? Explică de ce! (revezi pagina 21)

.....

Are importanță, pentru că o lucrare personală cu aspect neglijent aproape cu siguranță îți va scădea notele și de asemenea îți va veni mai greu să o

revezi tu însuși mai târziu.

Acum poți trece la capitolul 5!

(Și nu uita să-l RĂSFOIEȘTI înainte de a începe să-l citești!)

5

CUM

să citești
mai bine și mai rapid!

- Citire mai bună
- Citire mai rapidă
- Cinci soluții de a îmbunătăți citirea
  - Formarea vocabularului
  - Întrebări recapitulative

Ce mare plăcere, lectura! ...

Durata de studiu: aprox. 50 min.

5.1 Cei mai mulți elevi și studenți au citit foarte mult de-a lungul timpului dar puțini au procedat atât de bine pe cât ar fi putut să o facă.

Ei citesc prea *lent*, nu se pot *concentra* și nu-și *amintesc* ceea ce au citit. Întrucât citirea joacă un rol atât de important în munca celui ce studiază, este evident că el va avea de câștigat dacă poate învăța cum să citească mai rapid și mai cu folos.

CITIRE MAI BUNĂ

Primul fapt esențial este îmbunătățirea *înțelegerii*. Cum poți să înțelegi mai bine un text și să ți-l reamintești de îndată ce l-ai citit?

Cea mai bună cale, așa cum am stabilit mai înainte, este să aplici metoda RICAR. (Aceasta va face ca citirea să fie **activă** și să aibă un **scop**).

Adică, ar trebui să nu începi citirea unui capitol înainte de a-l fi ....., de a-ți fi pus ..... (pl.); și după ce l-ai ....., ar trebui să încerci să-ți ..... ceea ce ai citit și apoi să-l .....

-----
răsfoit; întrebări; citit; amintești; recapitulezi.

5.2 Cititorul eficace este acela care citește cu scop și își pune întrebări la care să răspundă.

N.B.: Ai răsfoit **acest capitol și ți-ai pus** întrebări **despre el?** (dacă nu, fă-o acum, altfel riști să pierzi timpul citind fără folos).

La oricare citire cu mare atenție a unui text (fie că este carte, capitol, articol, comunicare etc.) vei încerca probabil:

1. să găsești *ideile principale*;
2. să extragi *amănunțele importante*;
3. să *apreciezi* ceea ce citești.

Ideile principale

Așa cum am arătat în capitolul despre metoda RICAR (*vol. 1*), ideile principale se pot afla la nivel de *carte*, de *capitol*, de *paragraf* și de *alineat*. Probabil ai depistat *până acum* unele dintre ideile principale, cu ocazia răsfoirii preliminare.

În faza *citire* vei urmări mai ales ideea principală din fiecare .....

-----
alineat

- 5.3** *Fraza-idee*. Cei mai mulți autori introduc numai o idee principală în fiecare alineat. Misiunea ta este să o găsești! De obicei, această idee principală este prezentată într-o *singură* frază numită frază-idee. Foarte des, scriitorul *își începe* alineatul expunând ideea principală. Apoi o exemplifică, o argumentează sau dezvoltă pe baza ei restul alineatului.

Așadar, fraza-idee este deseori ..... frază din alineat.

-----
prima (și ea cuprinde ideea principală)

- 5.4 Totuși, scriitorul simte uneori că ar fi mai eficace să *ajungă* la ideea sa principală, decât să înceapă cu ea. În acest caz va reține fraza-idee până la sfârșitul alineatului. Punctul culminant al alineatului va apărea în fraza lui *finală*.

Care frază cuprinde ideea principală a alineatului precedent?

- Prima   **A**
A doua   **B**
Ultima   **C**
-

- 5.5 *A. Acolo, ideea principală era că un alineat poate să aibă punctul său culminant în ultima lui frază. Însă fraza considerată (prima) afirmă că un scriitor preferă de multe ori să ajungă în final la ideea sa principală. Înseamnă oare aceasta că el o reține neapărat până la sfârșitul alineatului? Nu, cătuși de puțin. Ca urmare, această frază nu cuprinde ideea principală a alineatului. Mai privește o dată chenarul 5.4!*

B. Acum te afli mai aproape, dar lucrurile nu stau totuși chiar așa. Ideea principală de acolo era că un alineat poate să aibă punctul său culminant în ultima lui frază. Fraza pe care o consideri (a doua) afirmă că un scriitor poate să-și rețină fraza-idee până la sfârșitul unui alineat. Dar aceasta nu înseamnă neapărat că el a făcut din ea chiar ultima frază, nu-i așa? Și dacă te mai uiți

o dată la alineat, vei vedea că una dintre frazele lui exprimă fățiș ideea principală; fără nici un dubiu! Te rog să te uiți din nou la chenarul 5.4!

C. Alineatul la care te-ai uitat începe prin a spune că, adesea, un scriitor preferă să ajungă la ideea sa principală și că poate să-și rețină fraza-idee până la sfârșitul alineatului. Însă, așa cum spui, fraza finală este aceea care prezintă clar ideea principală. Treci, te rog, la chenarul 5.6!

- 5.6** Deci, în mod normal, fraza- ..... (ce cuprinde ideea principală) este fie ..... fie ..... din alineat.

.....
idee; prima; ultima

- 5.7** Foarte rar vei găsi fraza-idee în mijlocul unui alineat. Însă ceea ce vei întâlni din când în când este acel tip de alineat despre care nu se poate spune că deține o singură frază care să cuprindă ideea principală.

Mai ales în literatura de ficțiune, în alineatele din scrierile descriptive, ideea principală poate fi răspândită în tot alineatul ori să nu fie niciodată exprimată în mod explicit. (În acest caz, va trebui să o deduci singur!)

Însă, în manualele și articolele obișnuite, te vei aștepta să găsești ..... cuprinsă în prima sau ultima frază.

.....
ideea principală

Detalii importante

5.8 Pe lângă depistarea ideilor principale, vei avea nevoie să fii atent la detaliile importante. Unii elevi și studenți se plâng că pot găsi ideile principale, însă nu detaliile semnificative. Pe alții îi atrag atât de mult amănunțele, încât nu pot să vadă ideile principale. Iar alții nu sunt în stare să spună care este deosebirea dintre ele.

Așa cum am menționat când examinam metoda RICAR, uneori merită să ..... un capitol a *doua* oară, ca să distingi detaliile importante.

.....
citești

5.9 Dar ce este un detaliu important? Este acela care clarifică, sau întărește, sau ilustrează, sau dezvoltă ideea principală. Poate fi un exemplu, o dovadă, o explicație, o implicație. De obicei există cel puțin un detaliu important, anexat fiecărei idei principale.

Chenarul 5.7 cuprinde un alineat. Uită-te înapoi și găsește:

1. Ideea principală.
2. Un detaliu important.

.....
1. "Ideea principală poate fi răspândită în toate frazele din alineat" (sau cuvintele adecvate).

2. "Mai ales în scrierile de ficțiune și descriptive" - este singurul detaliu important (deși ar putea fi considerat și exemplu).

5.10 Uneori, faptul că un anumit detaliu este important sau nu, constituie o problemă de *opinie*. Pune-ți întrebarea: este acesta cel mai bun exemplu (sau dovadă etc.) posibil al ideii principale?

Are într-adevăr ideea principală *nevoie* să fie susținută, sau lămurită, sau dovedită?

Dacă un detaliu nu pare a fi foarte important, este probabil că nu vei ține seama de el.

Privește, de pildă, penultimul alineat din capitolul precedent (este alineatul de la pagina 21, începând cu "Orice ai face ..."):

1. Care este ideea principală?

2. Pe care detalii le-ai considera importante?

---

1. Ideea principală este faptul că aspectului fizic al unei lucrări merită să i se acorde întotdeauna puțină atenție.

2. Ai putea foarte bine să decizi că unul sau toate detaliile următoare sunt destul de importante ca să le reții:

a) trei forme ale "aspectului fizic" - curățenia, prezentarea, lizibilitatea;

b) recomandarea de a fi dactilografiată (la mașina de scris obișnuită sau la computer);

c) nerăbdarea omenească a profesorilor;

d) verificarea experimentală a efectelor unui scris neîngrijit.

5.11 *Caută indiciile!* Un mijloc de a detecta detaliile importante (și a confirma ideile principale) este să

cauți indiciile pe care le-a folosit autorul ca să te ajute la citit. El poate să utilizeze atât indicii *grafice*, cât și *morfo-sintactice*. Iată mai întâi indiciile grafice:

1. cuvinte imprimare cu litere *cursive*, sau
2. cuvinte *sublinate*, sau
3. cuvinte cu caractere *aldine*,
4. numerotarea *cu cifre* (1, 2, 3, 4, 5 etc., ca în lista aceasta),
5. numerotarea *cu litere* a punctelor (a, b, c, etc. ca în lista din chenarul 5.10).

Pe care dintre aceste cinci feluri de indicii le-am folosit până acum în acest program?

.....

Am folosit toate indiciile în afară de subliniere și caractere aldine. (Și intenția mea, când le-am folosit, a fost să-ți atrag atenția asupra ideilor principale și a detaliilor importante.)

5.12 Ar fi înțelept să rămâi tot așa de vigilent față de indiciile *morfo-sintactice* ale autorului. Fii atent la cuvinte și expresii ca:

mai întâi	de exemplu
pe de altă parte	în plus, pe lângă asta
totuși, cu toate acestea	de aceea

Cuvinte de felul acesta reprezintă modul autorului de a-ți spune că este gata să-ți înșire amănunte ("mai întâi"), să contrazică un punct de vedere ("pe

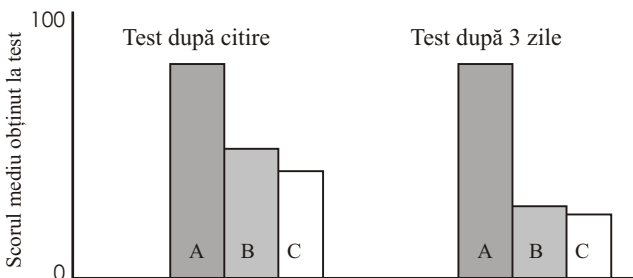
---

de altă parte"), să prezinte o clarificare, să dea exemple, să-și întărească ideea principală, să formuleze o concluzie ș.a.m.d. Ele acționează ca *legătură* între o parte a argumentării sale și următoarea, și te ajută să legi ideile între ele.

Poți vedea un "indiciu morfo-sintactic" de felul acesta în prima frază a alineatului care începe cu "Ar fi înțelept..."?

"tot așa de" (leagă chenarele 5.11 și 5.12 prin compararea importanței celor două feluri de indicii).

- 5.13** *Diagrame și tabele.* Mulți elevi și studenți omit numeroase idei principale și detalii importante, din cauză că trec peste grafice, hărți, tabele, diagrame. Unii cred că acestea se află acolo doar de frumusețe; altora le este teamă că ele pot fi de neînțeles.

Exprimarea grafică (prin diagrame) a înțelegerii într-un test experimental

În figură sunt prezentate rezultatele testului aplicat la trei grupe de elevi care au realizat o citire expe-

rimentală. Grupurilor A și B li s-a dat un text cu material ilustrativ, în timp ce grupului C i s-a dat același text, însă fără material ilustrativ. În plus, numai grupului A i s-a spus să dea o atenție specială materialului ilustrativ. Rezultatele sale sunt cele mai bune, comparativ cu ale celorlalte grupuri.

Materialul ilustrativ al unui autor ar trebui să fie citit cu tot atâta grijă ca și textul. Cu siguranță că el nu le-a folosit doar ca înfrumusețare: spațiul este mult prea prețios pentru a-și permite așa ceva. Un autor de manuale va utiliza tabele și diagrame numai dacă el crede că acestea - *în locul* cuvintelor - vor fi *mai explicite* decât cuvintele.

Deci, care este motivul cel mai important ca să dai atenție ilustrațiilor pe care le întâlnești când citești o carte sau un articol?

A. Ele te pot ajuta să înțelegi mai bine ideile principale și amănunțele importante pe care le-ai citit în text.

B. Ele pot face să nu mai fie necesar să citești textul.

C. Ele pot cuprinde idei principale și amănunte importante care nu sunt menționate în text.

5.14 *A. Acesta este un bun motiv ca să dai atenție tabelor și diagramelor; ele pot lămurii ceva din text. Totuși nu este acesta motivul cel mai important. Te rog să revii la chenarul 5.13 și să cercetezi din nou variantele!*

B. Acesta este cel mai neverosimil. Rareori un

---

autor dispune de suficient spațiu pentru tot ce vrea să spună, așadar nu o să se apuce să risipească hârtia prezentînd fiecare chestiune atît în cuvinte cît și în imagini. Dacă citești numai ilustrațiile, vei pierde unele dintre chestiuni, și anume pe acelea care sunt date numai prin cuvinte. (De asemenea, unele chestiuni sunt prezentate numai prin imagini.) Te rog să te înapoiezi la chenarul 5.13 și să revezi celelalte răspunsuri!

C. Uneori, o singură imagine economisește o mie de cuvinte; alteori doar câteva duzini. Însă de puține ori autorul va avea spațiul necesar să repete în scris ceea ce a spus cu multă eficacitate printr-o diagramă sau tabel. În acest fel, cititorul care omite aceste elemente se prea poate să piardă idei principale și amănunte importante care nu sunt menționate în altă parte din text. Treci, te rog, la chenarul 5.15!

- 5.15** Așadar, te rog să nu mai privești materialul ilustrativ ca pe niște podoabe. Și nici nu ar trebui să le ignori de teama că pot fi greu de citit; rareori sunt așa de complicate cum pot să pară la prima vedere.

Dificultăți. Aceasta se referă la majoritatea dificultăților de citire, fie că sunt vorbe sau imagini. Nu încerca să treci peste ele în speranța că nu au importanță. Dacă lași o dificultate neînvingătoare se poate:

- a) să-ți pierzi încrederea în tine, sau

b) să fii împiedicat să înțelegi ideile care urmează.

Deci, dacă ajungi la un alineat *important*, sau o diagramă care ți se pare că nu are nici cap, nici coadă, ce ar trebui să faci cu ea?

a) Să o lași deoparte și să treci la un subiect mai important, sau

b) Să te concentrezi cu toată atenția asupra ei și chiar să ceri părerea colegilor ori a profesorilor, sau

c) Să revii la ea mai târziu, de îndată ce ai stăpânit restul textului.

---

b. Altminteri, dacă eviți o dificultate, provizoriu sau definitiv, vei ajunge să întâmpini la un moment dat noi dificultăți în text (pe care nu le-ai fi întâmpinat dacă te confrunții de prima dată cu problema).

5.16 Și acum, *fără a te uita înapoi*, fă o verificare a atenției pe care ai acordat-o desenului din chenarul 5.13. Încearcă să răspunzi la următoarele întrebări:

1. Câte grupuri de elevi au participat la test?
2. Cum se deosebesc grupurile ca mod de a lucra?
3. Care grup a obținut cel mai bun scor, imediat după citire?
4. Care grup a obținut cel mai slab scor?
5. Grupul clasificat al doilea a avut scorul mai aproape de grupul cel mai bun, sau mai aproape de grupul cel mai slab?
6. Sugerează experiența ca toți elevii să fie atenți la diagrame, fie că li s-a spus ori nu?
7. Grupul cu cel mai bun scor la primul test a

Capitolul 5 / Cum să citești mai bine și mai rapid!

reușit oare să obțină de asemenea cel mai bun scor și la testul de aducere aminte aplicat trei zile mai târziu?

8. Care scor s-a schimbat cel mai mult: cel al celui mai bun grup sau acela al celorlalte grupuri?

Ei bine, asta ar trebui să fie de ajuns ca să-mi ating scopul. Te rog să revii și să-ți verifici răspunsurile (și să decizi răspunsul la întrebările care ți-au pus probleme). După ce ai terminat, treci la chenarul 5.17!

Să sperăm (a) fie că ai reușit foarte bine această confruntare, (b) fie că te-ai hotărât să privești altă dată ilustrațiile cu un ochi mai ager.

Aprecierea textului

5.17 Deci *calitatea* înțelegerii depinde de cât de bine poți alege ideile principale și detaliile importante din textul pe care îl citești. Însă depinde și de capacitatea pe care o ai de a *aprecia* ceea ce citești.

Prin aceasta vreau să spun că ar trebui să fii un cititor *sceptic*. Să silești pe autor să dovedească toate afirmațiile sale. Să cauți restricțiile, excepțiile, contradicțiile, argumentele împotriva acelor prezentate de el. Întrebări:

1. Sunt faptele lui corecte?
2. Face el distincția dintre fapte și păreri?
3. Rezultă concluziile lui din fapte?
4. Ar rezulta alte concluzii tot așa de bine?

5. Concordă concluziile lui cu acelea ale tale, ale profesorilor, ale altor autori?

Ca să faci toate acestea, va trebui efectiv să te lupți cu cartea și tot ce se spune în ea să corelezi cu propria ta experiență. Caută *exemplele* și *aplicațiile* proprii referitoare la cele spuse de autor.

Ce mă preocupă cel mai mult *pe mine* în această carte?

a. Să te fac să-ți amintești ideile mele principale și detaliile importante așa încât să le poți reda mai târziu la un test ori examen.

b. Să te gândești în mod critic la sugestiile mele și să cauți mijloacele prin care să le poți folosi în activitatea ta.

.....
b (Sper că urmărești să aplici ceea ce spun eu și că evaluezi observațiile mele stabilind dacă fiecare dintre ele ar putea să-ți fie de folos în munca ta de învățare).

5.18 Până acum ne-am ocupat de factorii care-ți influențează capacitatea de înțelegere la citire. Dar înțelegerea nu este singurul lucru ce se cere unui cititor eficace.

CITIRE MAI RAPIDĂ

Cât timp ți-a trebuit până acum ca să citești acest program? Oricare ar fi răspunsul, după toate probabilitățile el este cu 50% mai lung decât ar

Capitolul 5 / Cum să citești mai bine și mai rapid!

putea să fie. Cei mai mulți dintre noi ar putea citi *o dată și jumătate mai rapid* și totuși să înțeleagă la fel de bine.

Un adult cu nivel mijlociu de instruire citește aproximativ 240 cuvinte pe minut. Cu puțin antrenament, el ar trebui să ajungă, fără o scădere a înțelegerii, la circa ..... cuvinte pe minut.

-----
360 (adică în medie șase cuvinte pe secundă)

Ochii și mintea

- 5.19** Atunci de ce o persoană citește mai rapid decât alta? Și cum poate cineva să-și mărească viteza de citire? Pentru a răspunde la aceste întrebări este necesar să examinăm ce fac ochii și mintea în timp ce "citim". Pentru început, cu toții știm că ochii se deplasează de-a lungul rândului de la stânga la dreapta (probabil așa cum fac ochii tăi acum).

Dar cum ai *descrie* această mișcare de la stânga la dreapta?

- a) o trecere lină, continuă sau
- b) o mișcare sacadată, intermitentă?

-----
b) o mișcare sacadată, intermitentă. (Dacă te îndoiești, urmărește ochii cuiva în timp ce citește: vei observa pauze de fracțiuni de secundă.)

- 5.20** *Fixări.* De fapt, mintea poate recunoaște un cuvânt numai atunci când ochii stau nemișcați. De aceea, ochii se deplasează în lungul unui rând tipărit,

făcînd o serie de salturi și, după fiecare salt, fac o scurtă oprire și *fixează* o parte din text. (Poate că ochii tăi au făcut vreo șase fixări de acest fel urmărind rîndul de mai sus.)

Deci, în care locuri "citește" mintea cuvintele? O face .....

- a. la fiecare fixare?
- b. între fixări?
- c. în ambele cazuri?

-----
a - la fiecare fixare (timp de aproximativ un sfert de secundă).

5.21 *Câmp vizual.* Însă la fiecare fixare, doar cam *patru litere* se vor afla în centrul privirii. Dacă privești cuvântul "citit" vezi toate literele foarte clar. Cuvintele aflate în vecinătate ("cuvântul" și "vezi") nu fac parte din centrul privirii și de aceea sunt mai puțin clare (deși mintea le recunoaște totuși).

Numărul de cuvinte pe care le poți recunoaște la o singură fixare se numește *câmp vizual*. Dacă nu poți vedea nici un cuvânt alături de "citit", câmpul tău vizual ar fi doar de un cuvânt, deci cam mic. Totuși, cred că poți să vezi două sau trei cuvinte cu o singură privire. Unii oameni pot prinde un rînd întreg deodată și astfel citesc direct *de sus în jos* o pagină tipărită.

Astfel de oameni au un ..... excepțional de larg.

-----
câmp vizual

- 5.22** Așadar, când citești, ochii se mișcă într-o serie de salturi care sunt întrerupte de fixări. Numărul de fixări de care ai nevoie pentru un rând tipărit va depinde de cât este de mare câmpul tău vizual, de cât de mult poți cuprinde dintr-un rând cu o singură privire.

Cu cât ai un câmp vizual mai larg, cu atât vei avea nevoie de mai (*multe / puține?*) fixări, și cu atât vei citi mai (*rapid / lent?*).

---

puține; rapid

- 5.23** Dificultatea cititorilor slabi este faptul că ei au câmpuri vizuale înguste și deci sunt frânați de numărul mare de fixări pe care trebuie să le facă. Ilustrația următoare arată modurile în care un cititor bun și un cititor slab ar putea privi aceleași rânduri tipărite. Fiecare liniuță verticală indică un punct de fixare (numerotat ca să arate ordinea în care s-a făcut fixarea):

A. Sub¹conștientul no²stru pare³ că a con⁴tinuat să frământa o p¹roblemă cu to²ate că ne³-am îndreptat aten⁴ția spre al¹te subie²cte.

B. Subconștientul nostru pare că a continuat să frământa o problemă cu toate că ne-am îndreptat atenția spre alte subiecte.

1. Care este cititorul *slab*? A sau B?
  2. În general el face (*de câte ori?*) mai multe fixări decât cititorul bun?
  3. În parte, aceasta se datorește ..... său ..... îngust.
  4. **N.B.** Dar în parte se datorește și faptului că de mai multe ori a privit *înapoi* pe rând ca să fixeze ceva ce mai "văzuse". Aceasta s-a întâmplat de ..... sau ..... ori pe fiecare rând.
-

1. *B este cititorul slab.*
2. *de două ori*
3. *câmpului; vizual*
4. *două; trei*

5.24 *Reveniri.* Așa cum ai putea să deduci din ultimul exemplu, cititorul slab nu a depășit de fapt niciodată citirea din clasele primare ("citește fiecare cuvânt rar și cu atenție!" ne spunea învățătoarea) și încă mai "buchisește". În realitate, dă atâta atenție fiecărui cuvânt încât pierde șirul semnificației generale și deseori uită începutul frazei înainte de a ajunge la sfârșit. De aceea, nu poate să-și mențină mișcarea ochilor (chiar încetă) de la stânga la dreapta; trebuie să-i miște iarăși înapoi ca să vadă ceea ce a omis.

Aceste mișcări înapoi ale ochilor se numesc *reveniri*.

După cum ai observat în chenarul precedent, cititorul slab are cel puțin două reveniri în fiecare rând, pe când cititorul bun nu are nici una.

Face vreodată reveniri un cititor *bun*?

Da, dar numai când citește un text foarte dificil sau neglijent scris.

5.25 *Citirea tăcută (în gând).* Mai există o greșală specifică cititorilor slabi (o altă rămășiță din timpul claselor primare): ei *vorbesc* în timp ce citesc. Desigur, când am început să învățăm, toți obișnuiam să citim tare. (*Acest lucru avea rostul lui: pe de o parte ne dădea posibilitatea să ne verificăm corectitudinea citirii prin intermediul auzului; pe de altă parte îi oferea învățătoarei prilejul de a afla dacă citim corect și de a ne îndrepta pronunția acolo unde era cazul*). Cu timpul, pe măsură ce am dobândit deprinderea de citire, am renunțat la citirea cu voce tare și am devenit capabili să citim doar în gând (fără sprijin auditiv). Cu toate acestea, unii citesc vorbindu-și singuri. Chiar dacă efectiv nu pronunță tare cuvintele, ei fac totuși unele gesturi: își mișcă buzele sau execută contracții "afone" ale laringelui, aproape neobservabile.

Crezi că aceasta influențează *rapiditatea* citirii, sau *calitatea* ei, sau pe *ambele*, sau *niciuna*?

Cu siguranță că rapiditatea suferă. Este greu să citești tare un text oarecare cu mai mult de 125 de cuvinte pe minut, în timp ce un cititor "tăcut" poate citi cu ușurință peste 150 de cuvinte pe

---

minut în cazul unui manual și până la șase sute de cuvinte pe minut la un roman.

Calitatea suferă, de asemenea - cititorul "tăcut" se concentrează asupra fiecărui cuvânt și astfel are tendința de a pierde din vedere înțelesul frazei în ansamblu.

5.26 Deci am depistat patru greșeli asociate cu citirea slabă (rară și încâlcită):

1. Câmp vizual îngust.
2. Multe fixări.
3. Reveniri frecvente.
4. Citire tăcută.

Să încetăm de a mai pretinde acum că aceste greșeli aparțin exclusiv altora. Cu *toții* suferim de una sau mai multe dintre ele, chiar dacă numai din când în când și pentru anumite genuri de texte. Cu *toții* suntem mai înceți decât este nevoie, sau decât ar trebui să fim.

Gândește-te o clipă la fiecare dintre aceste patru greșeli! Dacă ai găsi vreuna că apare în ceea ce citești tu, cum ai proceda ca *să scapi de ea*?

Vezi dacă ai prevăzut vreuna din ideile pe care le menționez în cele câteva chenare următoare:

CINCI SOLUȚII DE A ÎMBUNĂTĂȚI CITIREA

5.27 Pentru început, a sosit cumva momentul să porți ochelari pentru citit? Afară de cazul că ai făcut un

---

Capitolul 5 / Cum să citești mai bine și mai rapid!

---

control al ochilor în ultimii doi ani, ia-ți un bon la *oftalmologie*, sau du-te la un centru de *optică medicală* (și nu la un vânzător de ochelari); personalul medical al școlii te poate îndruma. Multe probleme cu citirea ale unui elev au dispărut de îndată ce a descoperit (ori a recunoscut) că are nevoie de ochelari.

Există multe simptome evidente ale defectelor de vedere: vederea tulbure sau tremurată a textului imprimat; înclinarea capului sau răsucirea feței în timpul citirii; clipirea sau lăcrimarea ochilor, pleoape inflamate și durere de cap după citit, pentru scurt timp. Însă chiar și incapacitatea de concentrare *poate* semnala un defect ce ar putea fi corectat purtându-se ochelari pentru citit.

Dacă ai un astfel de defect, ce modificare (*mărire sau micșorare*) poate aduce o pereche de ochelari cu privire la:

1. Dimensiunea câmpului vizual?
2. Numărul de fixări pe care le faci?
3. Numărul de reveniri?
4. Numărul de cuvinte pe care le rostești tare?
5. Viteza de citire?
6. Înțelegere?

---

1. Mărire 2. Micșorare 3. Micșorare 4. Micșorare
5. Mărire 6. Mărire

5.28 În al doilea rând, *încetează să citești cu voce tare!*
Dacă îți dai seama că uneori îți miști buzele când

citești, pune degetul pe ele! Aceasta te face să-ți dai seama de greșeală și totodată te împiedică să greșești.

Poate însă că cel mai bun mijloc de a înfrânge deprinderea este să citești atât de ....., încât buzele să nu se poată mișca în acest ritm.

---

rapid (Cu toate că pare a fi un cerc vicios, un mijloc de a învăța să citești mai rapid este de a începe să citești mai rapid!)

- 5.29** Apoi, în al treilea rând, *exersează constant* citirea mai rapidă. Fii vigilent, citește în vederea unui scop, anticipează ceea ce urmează să citești și caută să-ți deplasezi ochii în lungul rândului tipărit cât mai rapid posibil. Nu reveni ca să stăruie asupra unui punct pe care l-ai omis.

În definitiv, care dintre aceste două metode (dacă ar fi să consumi același timp pentru fiecare) ar avea probabilitatea să-ți asigure o *înțelegere mai bună* a unui pasaj?

A. Să citești rar și cu atenție *fiecare cuvânt*, revenind la frazele anterioare ca să verifici punctele de care nu ești sigur.

B. Să citești *de două ori* pasajul cu o viteză *aproape* egală cu viteza ta maximă.

- 5.30** *A. Aceasta pare să fie metoda sănătoasă și sigură, însă cred că vei fi dezamăgit de rezultatele ei. Te rog să recitești chenarul 5.24 ca să-ți amintești*
-

efectele citirii cuvânt cu cuvânt. Apoi, citește alineatul B următor!

B. Dacă mai ai vreo îndoială în privința acestei metode "rapide" caută să o încerci cu prima ocazie. Ai să constăți că, deși la prima citire ai pierdut din vedere unele puncte (la o viteză ceva mai mică decât cea normală), a doua oară le vei găsi (de fapt, poți să aranjezi chiar o a treia "citire rapidă" în timpul pe care l-ai fi consumat trecînd cu greu de la un cuvânt la altul).

Treci la chenarul 5.31!

- 5.31** În al patrulea rând, citește în *unități de gândire*. Încetează de a citi cuvânt cu cuvânt și caută, în schimb, modul în care cuvintele *se grupează* în cuprinsul fiecărei fraze. Ar trebui să poți citi fiecare grup sau "unitate de gândire" dintr-o singură privire. Într-adevăr, câmpul tău vizual ar trebui să cuprindă o unitate de gândire întregă.
- O unitate de gândire poate fi un substantiv cu adjectivele lui, un verb cu adverbele lui, sau o propoziție scurtă etc. Unitățile de gândire din ultima frază a alineatului precedent sunt (pentru mine): "Într-adevăr - câmpul tău vizual - ar trebui să cuprindă - o unitate de gândire - întregă." Nu trebuie să citești 13 cuvinte separate în acea frază; le poți înghiți în 5 sorbituri.
- Care sunt unitățile de gândire majore în fraza pe care o citești chiar acum?
-

Iată cum citesc eu fraza:

"Care sunt - unitățile de gândire - majore - din fraza - pe care o citești - chiar acum?"

(Este acesta mai mult sau mai puțin diferit de modul cum o citești tu?)

- 5.32** Cititorul bun cuprinde cam două cuvinte la o fixare dacă textul este dificil și trei sau mai multe dacă textul este ușor (tu cum stai?). Urmărind unitățile de gândire, își lărgeste câmpul său vizual și astfel își mărește viteza de citire.

Câmpul vizual depinde și de un alt factor foarte important (asupra căruia poți interveni în mod categoric). Citește cele două fraze (1 și 2) care urmează și decide:

- a) Pe care dintre ele o poți *citi mai rapid* (cu mai puține fixări și reveniri)?
- b) De ce câmpul vizual este *diferit* pentru fiecare dintre cele două fraze?

1. "Că, cum se tâmplă de sârg de adaoge povoiul apei și iarăși de sârg scade și se împuținează, așa s'au adaos și Moldova, care mai apoi de alte țări s'au descălecat, de s'au de sârg lătit și fără zăbavă au îndărăptat."

2. "Căci așa cum se întâmplă ca viiturile să umfle imediat apele și pe urmă repede să treacă și să scadă, tot așa și în Moldova unde au năvălit alte popoare și deîndată s-au întins, pentru ca apoi să se retragă grabnic."

Capitolul 5 / Cum să citești mai bine și mai rapid!

Ambele fraze exprimă exact același lucru, însă dacă nu ești familiarizat cu limbajul vechi al cronicarilor (în text s-a utilizat un citat din "Letopisețul Țării Moldovei" de Grigore Ureche Vornicul și Simion Dascălul - nota ed.), este mai probabil că:

a. Textul (2) îl citești cu mai puține reveniri și fixări. (Adică ai un câmp vizual mai mare și deci citești mai rapid.)

b. Câmpul vizual pentru (1) este mai mic deoarece nu ești familiarizat cu multe dintre cuvintele folosite.

- 5.33** În al cincilea rând, dezvoltă-ți vocabularul! Cititorul bun cunoaște o mulțime de cuvinte. De aceea, el citește nu numai cu o putere de înțelegere mai mare, ci și cu o viteză mai mare, pentru că:
- se poate opri și chibzui asupra înțelesului exact al fiecărui cuvânt în parte? sau
  - poate cuprinde dintr-o privire semnificația mai multor cuvinte?

.....

b. Cititorul cu un vocabular bogat poate cuprinde înțelesul mai multor cuvinte dintr-o dată și deci poate citi mai rapid.

- 5.34** Cât de bogat este vocabularul tău? Pentru a afla răspunsul, privește cuvintele din lista următoare. Întrebă-te singur:
- Aș putea ortografia corect fiecare cuvânt dacă l-aș auzi citit cu glas tare?

2. Aș putea introduce fiecare cuvânt într-o frază care să arate în mod clar semnificația lui? (folosește dicționarul, dacă ai nevoie de verificare!)

<i>complăcea (a se)</i>	<i>reticență</i>	<i>inertie</i>
<i>emisar</i>	<i>diseminare</i>	<i>articulat</i>
<i>artefact</i>	<i>risc</i>	<i>ubicuitate</i>
<i>paradoxal</i>	<i>sinteză</i>	<i>empiric</i>
<i>infracțiune</i>	<i>aberație</i>	<i>tentativă</i>
<i>proliferare</i>	<i>omnisciență</i>	<i>abscons</i>
<i>ireproșabil</i>	<i>perenitate</i>	<i>intuitiv</i>
<i>autonom</i>	<i>ostensibil</i>	<i>lucid</i>
<i>eradicare</i>	<i>atrofie</i>	<i>infailibil</i>
<i>indubitabil</i>	<i>refractar</i>	<i>statutar</i>
<i>precursor</i>	<i>banalitate</i>	<i>intrepid</i>
<i>insidios</i>	<i>colaționare</i>	<i>eretic</i>
<i>disparitate</i>	<i>discernământ</i>	<i>imun</i>
<i>spectru</i>	<i>anomalie</i>	<i>afluent</i>
<i>sporadic</i>	<i>apatic</i>	<i>adiacent</i>
<i>malign</i>	<i>cobeală</i>	<i>dubios</i>
<i>infera</i>	<i>autentic</i>	<i>indigen</i>
<i>scruta</i>	<i>inerent</i>	<i>discreditare</i>
<i>raționalist</i>	<i>proximitate</i>	<i>concomitent</i>
<i>onctuos</i>	<i>preconiza</i>	<i>inexorabil</i>
<i>eficacitate</i>	<i>abject</i>	<i>precipitat</i>
<i>altruism</i>	<i>indolență</i>	<i>transfigurare</i>
<i>categoric</i>	<i>șicana</i>	<i>sceptic</i>
<i>depravare</i>	<i>exponenți</i>	<i>binevoitor</i>
<i>transcendent</i>	<i>diatribă</i>	<i>miocard</i>

Socotește numărul de cuvinte al căror înțeles nu-l știi!

În total sunt 75 de cuvinte. Dacă nu ai știut:

a. 7 cuvinte sau mai puțin - foarte probabil că citești rapid, ai câmp vizual mare și o bună înțelegere.

b. 8 până la 12 - probabil că în prezent ai un vocabular convenabil, însă ar trebui să faci tot ce poți ca să-l mărești mereu.

c. 13 sau mai multe - aproape cu siguranță că ești frânat din cauza lipsei de cuvinte. Trebuie să dai multă atenție ca să-ți îmbogățești vocabularul.

5.35 Un vocabular bogat este esențial atât pentru a înțelege ideile celorlalți (fie vorbite, fie scrise) cât și pentru a le exprima pe cele proprii. De fapt, bineînțeles, ceea ce numim în general un vocabular se compune în realitate din *trei* vocabulare (fiecare cu un volum diferit):

1. Cuvintele pe care le folosești în vorbire.

2. Cuvintele pe care le folosești în scris.

3. Cuvintele pe care le receptezi atunci când citești (sau când asculți).

Care dintre aceste trei vocabulare este *cel mai bogat*? Care este *cel mai sărac*?

Probabil că vocabularul folosit la citire este cel mai bogat și acela de vorbire este cel mai sărac. (Cei mai mulți dintre noi pot să recunoască cu relativă ușurință sensul unor cuvinte tipărite; dar am șovăi să le folosim în scris, și mai ales în vorbire.)

FORMAREA VOCABULARULUI

5.36 Dar cum poate cineva să-și formeze un vocabular? Iată **șase trepte** folositoare pentru îmbogățirea vocabularului tău:

1. Citește *diversificat!* (nu numai din domeniul specializării tale).

2. Învăță câteva dintre cele mai obișnuite *rădăcini latinești și grecești* care stau la baza multora dintre cuvintele noastre. (*În acest sens, majoritatea dicționarelor îți vin în ajutor deoarece fiecare cuvânt este însoțit și de explicații etimologice.*)

3. Fii în căutare de cuvinte noi și *notează-le!*

4. Formează-ți *deprinderea dicționarului*: caută și notează semnificația fiecărui cuvânt nou, cât mai curând după ce l-ai întâlnit. (*Dar vei avea cu adevărat de câștigat dacă nu te vei limita la aceasta ci, după aflarea sensului cuvântului, vei construi câteva propoziții în care să îl folosești.*)

5. Folosește cuvintele proaspăt descoperite atunci când scrii și vorbești, cu prima ocazie convenabilă! (altfel spus, nu le lăsa să "zacă" inactive).

6. Întocmește propriul tău *glosar* pentru cuvinte și propoziții tehnice pe care le întâlnești în domeniul specialității tale. (Astfel vei face față expansiunii neconținute pe care o cunoaște limbajul de specialitate în domeniul tău.)

Am examinat, așadar, cinci căi posibile de a-ți îmbogăți citirea: de la controlarea ochilor până la mărirea vocabularului. În care dintre următoarele

Capitolul 5 / Cum să citești mai bine și mai rapid!

---

aspecte ale citirii te-ai aștepta să vezi îmbunătățiri:

- Viteza cu care citești?
  - Înțelegerea a ceea ce citești?
  - Amintirea celor citite?
-

a   b   c

Toate aceste aspecte ale citirii tind să se îmbunătățească împreună.

Exersarea este esențială

- 5.37** Dacă dorești să-ți îmbunătățești citirea, trebuie să faci un efort *intenționat* și să exersezi constant. Rezervă-ți în fiecare zi 15-20 minute, poate chiar înainte de culcare. Pentru câteva zile, la început, ține-te de lucrări accesibile, care cuprind un număr mare de articole scurte despre o varietate de subiecte; treci apoi la câteva articole lungi din ziare (ori suplimentele ilustrate ale lor); pe urmă la reviste; apoi la material mai asemănător cu manualele, de îndată ce ți-ai asigurat baza necesară. Atacă eventual 1 sau 2 articole la fiecare ședință de antrenament. Estimează numărul de cuvinte ale articolului (foarte ușor dacă știi câte cuvinte sunt pe o pagină întreagă sau într-o coloană), apoi vezi cât de repede o poți citi; cronometrează-te singur până la secundă.

Încearcă pe urmă să-ți *amintești* ce ai citit și revezi întregul articol ca să controlezi dacă ai depistat toate ideile principale și detaliile importante. Nu te îngrijora dacă la început ai scăpat

câteva, ci continuă să-ți mărești viteza și totodată înțelegerea. (Aceasta se poate face mult mai ușor, desigur, dacă poți să colaborezi cu un coleg: fiecare poate să-l cronometreze pe celălalt și să-i pună întrebări despre ceea ce a citit.)

Ține o evidență a vitezei cu care ai citit fiecare articol (de preferat, în *cuvinte pe minut*). Trasează un grafic, dacă ai nevoie de un stimulator moral! După vreo câteva săptămâni va trebui să începi a observa o îmbunătățire vizibilă.

Ce *alte ocazii* (pe lângă aceste jumătăți de oră înainte de culcare) ai avea ca să exersezi citirea mai rapidă și mai bună?

Ei bine, sper că vei face un efort conștient ca tot ce citești pentru învățare să citești mai rapid. (În definitiv, scopul ședințelor înainte de culcare este îmbunătățirea capacității de a citi pentru învățarea normală; așadar, de ce să mai pierzi timpul până când ai să obții avantaje?)

Variază-ți ritmul!

5.38 Deci, dacă te străduiești conștiincios să-ți îmbunătățești vocabularul și câmpul vizual (și astfel să faci mai puține fixări, fără reveniri sau mormăieli), în curând vei fi capabil să citești mai rapid, fără nici o pierdere în privința înțelegerii.

Dar aceasta înseamnă oare că fiecare bucațică de text o vei citi exact cu aceeași viteză? Nu, desigur că nu. De îndată ce ai învățat să citești mai rapid,

---

Capitolul 5 / Cum să citești mai bine și mai rapid!

---

ar trebui să fii în stare să-ți *variezi* viteza corespunzător felului de material pe care îl citești și scopului pe care îl urmărești.

De exemplu:

1. Ce *material* ai putea să citești mai lent?
    - a. Romane, biografie și istorie, sau
    - b. Cărți didactice și manuale.
  2. Pentru care *scop* ai putea să citești *mai lent*?
    - a. Ca să găsești idei principale, sau
    - b. Ca să găsești detalii importante.
-

Probabil: 1.b 2.b

- 5.39** Deci, oricare ar fi natura și scopul citirii, vei încerca să o faci cât mai rapid posibil. Dar cum nu îți poți permite să sacrifici înțelegerea în favoarea vitezei, va trebui să-ți variezi ritmul citirii după împrejurare.

Aceasta nu înseamnă, totuși, că va trebui să revii la citirea cuvânt cu cuvânt. Dacă un material oarecare îți va face neazuri, amintește-ți că poți profita mai mult citindu-l de mai multe ori cu o viteză ceva mai mică decât cea maximă, în loc de a răzbate cu greu un drum citindu-l rar, o singură dată. Cu exercițiu, viteza "înceată" se poate foarte bine dovedi că este mai rapidă decât cea maximă pe care o ai acum.

N.B. Te rog încearcă să-ți amintești acest capitol (făcând și unele însemnări) și să-l recapitulezi înainte de a trece la întrebări!

ÎNTREBĂRI RECAPITULATIVE

- 5.40 Un mijloc de bază pentru îmbunătățirea citirii este să o faci să fie activă și să aibă un scop, folosind metoda ..... (chenarul 2).

RICAR

- 5.41 În timp ce citești un text, vei încerca să faci *trei* lucruri. Care sunt acelea? (chenarele 1-2)

Să găsești ideile principale, să alegi detaliile importante, să evaluezi textul.

- 5.42 Unde te-ai aștepta în mod normal să găsești ideea principală a unui alineat? (chenarele 3-7)

În prima sau ultima frază.

- 5.43 Care sunt cele două feluri de "indicii" ce pot ajuta pe cititor să găsească ideile principale și detaliile importante? (chenarele 11-12)

Grafice (sublinieri, cursive etc.) și morfo-sintactice (cuvinte de legătură).

- 5.44 De ce nu este indicat să omiți materialul ilustrativ (tabele, grafice) al autorului (chenarele 13-16)?

El poate cuprinde idei principale și detalii care nu sunt expuse în text dar care sunt importante.

- 5.45** Formulează o întrebare de felul aceleia pe care ai putea să o pui când *evaluezi* un text (chenarele 17-18)!

Este adevărat? - reprezintă probabil cea mai evidentă întrebare, însă chenarul 5.17 cuprinde mai multe (poate că te-ai gândit și la altele).

- 5.46** În cazul cititorilor *slabi*, care dintre următoarele caracteristici ale citirii au tendința de a fi *prea mari* și care *prea mici*? (chenarele 23-27)

- 1) numărul de fixări;
- 2) mărimea câmpului vizual;
- 3) numărul de reveniri;
- 4) volumul citirii tăcute.

-
1. *prea mare*   2. *prea îngust*
3. *prea mare*   4. *prea mare*

- 5.47** Enumeră cinci căi posibile de îmbunătățire a vitezei și a înțelegerii la citire (chenarele 27-36)

Controlează ochii; încetează de a citi cu voce tare sau murmurând; exersează citirea rapidă; citește în unități de gândire; mărește-ți vocabularul.

- 5.48** După exersarea regulată a citirii rapide, pe care dintre următoarele te-ai aștepta că le vei realiza?

1. Să înțelegi orice, citind cu viteza maximă.
2. Să mărești și să reduci viteza de citire corespunzător împrejurărilor.
3. Să-ți mărești viteza medie de citire.

4. Să-ți menții viteza pe viitor fără a face vreun efort conștient.
  5. Să citești orice cu aceeași viteză.
-

2 și 3

Când ești gata, treci la capitolul 6 (și nu pierde prea mult timp citindu-l!).

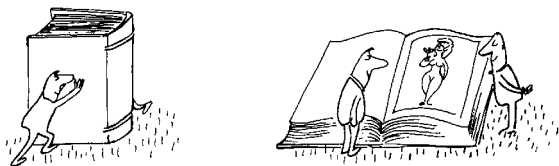
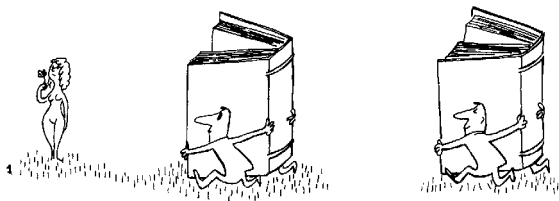
6

cum

să iei notițe!

- Cum se păstrează notițele
  - Redactarea
- Luarea notițelor la prelegeri
  - Întrebări recapitulative

Un principiu de bază în luarea notițelor
este să surprinzi ... esențialul!

Durata de studiu: aprox. 45 min.

- 6.1 Luarea unor notițe slabe, sau lipsa lor, este una dintre cauzele obișnuite de nereușită ale elevului sau studentului. Notițele constituie o parte de importanță vitală a învățării. Ca și scrierea lucrărilor personale, ele te antrenează atât la „exprimarea” ideilor, cât și la „primirea” lor. Luarea notițelor este de folos în două moduri: în primul rând te menține activ în timp ce înveți, deci este un sprijin în favoarea concentrării.

Care este cel de-*al doilea* avantaj pe care îl obții (poate după săptămâni) prin faptul că ai luat notițe?

Posezi o înregistrare scrisă cu ajutorul căreia poți face mai târziu revizuirea materialului.

- 6.2 Dacă într-adevăr dorești să reții cele ce ai auzit sau ai citit, este cu mult mai de folos să treci pe hârtie câteva cuvinte, decât să te mulțumești cu o grămadă de amintiri confuze. Amintirile se vor risipi dacă nu le fixezi prin cuvinte, însă înregistrarea scrisă poți să o păstrezi în permanență.

CUM SE PĂSTREAZĂ NOTIȚELE

Există mai multe metode de a-ți păstra notițele. Depinde de scopul pe care îl urmărești. În funcție de acesta, unele vor fi mai adecvate decât altele. În continuare, voi prezenta modul de lucru folosit de

trei studenți diferiți.

Care dintre aceste metode consideri că este mai eficace?

- Notițe scrise pe petice de hârtie și pe spatele plicurilor, păstrate într-o mapă de carton, sau
  - Notițe trecute pe foi volante de mărimi egale, păstrate într-un dosar cu șină, tip biblioraft, sau
  - Notițe scrise și păstrate într-un caiet gros, legat.
-

Ei bine, ți-am cerut părerea. Sunt sigur că respingi metoda a și că îți îndrepti preferința spre metodele b și c. Preferința mea este b, adică dosarul cu șină. Cu toate că un caiet legat se prezintă mai curat și se manipulează mai ușor, el te împiedică de a-ți clasa notițele în ordinea cea mai utilă.

6.3 În mod ideal ar trebui să-ți poți aranja caietul în așa fel încât *toate* notițele referitoare la un anumit subiect să se afle *la un loc*, fie că le-ai luat din citiri, prelegeri sau experiențe, fie că sunt luate în semestrul acesta sau anul trecut.

Cu un caiet de notițe legat, ești silit să păstrezi notițele în ordinea în care le-ai scris și, deci, un singur subiect se va afla dispersat în mai multe locuri din caiet.

Pe de altă parte, folosind un dosar cu șină vei putea să-ți rearanjezi foile, să le scoți, să le rescrii și să adaugi material nou în oricare loc dorești (într-un caiet acest lucru nu ar fi posibil). Dosarul îți oferă, deci, mai multă libertate de lucru.

Așadar, să presupunem că tocmai ai luat notițe din cap. 10 al unui manual. Unde ar fi cel mai potrivit să le păstrezi?

- Între notițele pentru capitolele 9 și 11, sau
- Imediat după ultimul lot de notițe pe care le-ai luat, sau
- Împreună cu notițele luate din alte surse bibliografice, care tratează despre același subiect ca în cap. 10.

Cred că c; soluțiile a și b ar fi locuri convenabile numai dacă s-ar întâmpla să aibă același subiect ca în capitolul 10.

REDACTAREA NOTIȚELOR

- 6.4 Problema importantă pentru notițe este de a ști ce să reții și ce să lași deoparte. Cu alte cuvinte, ele te solicită să fii *selectiv*. Luând notițe din material gata tipărit (cărți, reviste), dispui de mai mult timp decât la prelegeri pentru a lua o *decizie* privind selecția, însă, printr-un antrenament adecvat ai putea să iei notițe foarte bune chiar și la prelegeri.

Cuprinsul

Va trebui ca notițele să cuprindă suficiente extrase importante (argumente sau dovezi aduse de autor, exemple relevante) pentru ca mai târziu să-ți poți *aminti* totul în mod clar (contextul, corelațiile). Deci, caietul de notițe trebuie să prezinte:

---

a. Ideile principale ale autorului și orice detaliu important care să le susțină.

b. Planul logic al expunerii sale (ierarhia ideilor).

1. La *care fază* a metodei RICAR începi să ai o noțiune vagă despre *planul logic* al expunerii autorului (prin examinarea titlurilor, etc.)?

2. La *care fază* confirmi această impresie și extragi *ideile principale și detaliile importante* (căutând fazele esențiale, etc.)?

---

1. *răsfoire (și eventual întrebare)* 2. *citire*

- 6.5** Așadar, va trebui să alegi ideile cheie și modul în care sunt organizate în decursul răsfoirii, întrebării și citirii.

Vei lua deci notițe în faza ..... din metoda RICAR și le vei confrunța cu ceea ce ai citit în faza .....

---

aducerii aminte (NU a citirii); recapitulării

- 6.6** Nu încerca să iei notițe înainte de a fi terminat să citești un paragraf! Prea mulți elevi și studenți citesc urmărind cu degetul rândurile din carte, în timp ce cu cealaltă mână copiază părți mari din text. Tot ce obțin până la urmă este un manual în miniatură; când se ajunge la recapitulare, ei ar putea tot așa de bine să recitească originalul.

Nu uita că încerci să-ți aduci aminte doar *părțile esențiale* din textul autorului! Scopul pe care

---

Îl urmărești va trebui să fie cuprinderea în două-trei pagini a ceea ce el a spus în douăzeci sau treizeci.

Cum va trebui să-ți redactezi notițele?

- Redînd cât mai fidel posibil cuvintele autorului, sau
  - Folosind cât mai mult posibil cuvintele proprii.
-

N.B. Ai răsfoit și pus întrebări pînă acum despre acest capitol?

b. Ar trebui să folosești cât mai mult cuvintele proprii, afară de cazul când ai nevoie să-ți notezi un anumit citat. Notițele ar trebui să reflecte ceea ce ai înțeles, nu îndemânarea de a copia. Încearcă să te uiți din nou la cuvintele autorului doar după ce ai luat câteva notițe și ești gata să faci recapitularea!

Schemă sau rezumat?

- 6.7 În general, există două moduri de a lua notițe: ca schemă sau ca rezumate. În timp ce rezumatele sunt simple versiuni condensate ale originalului, scrise în proză continuă, schemele (sau notițele schematice) prezintă punctele esențiale într-o formă aproape grafică.

În următoarele două chenare (6.8 și 6.9) vei găsi notițe despre capitolul 5 al acestei cărți, luate de doi studenți diferiți:

---

1. Care chenar prezintă notițe în formă de schemă? 6.8 sau 6.9?
2. Care notițe prezintă mai clar *raporturile logice* din cuprinsul capitolului? Schema sau rezumatul?
3. După care notițe crezi că e mai ușor să faci *recapitularea*? Schemă sau rezumat?

După ce ai hotărât răspunsurile, treci te rog la chenarul 6.10!

- 6.8** Notițe din „*Învață cum să înveți!*” (cap. 5) de D. Rowntree.

Cum să citești mai bine și mai rapid

I. În ciuda „experienței”, puțini studenți ai facultății citesc atât de bine pe cât ar putea. (Prea lent, nu se pot concentra, uită).

II. Pentru o citire *mai bună* (cu înțelegere):

A. Aplică RICAR pentru a sesiza scopul.

B. Caută fraza-idee din fiecare alineat.

1. De obicei prima sau ultima frază și

2. Conține *ideea principală* a alineatului.

C. Caută *detaliile importante*:

1. O dovadă, exemplu sau argument în favoarea ideii principale.

2. Cel puțin un detaliu important pentru fiecare idee principală.

D. Când cauți idei principale și detalii importante:

1. Fii atent la indiciile:

a. Grafice (schema, caractere litere);

---

b. Morfo-sintactice (cuvinte, propoziții-cheie).

2. Cercetează toate graficele și tabelele.
3. Nu evita dificultățile.

E. Evaluează textul:

1. Fii sceptic (așteaptă demonstrația autorului).
2. Caută aplicații din propria ta experiență.

III. Pentru o citire *mai rapidă* (cei mai mulți ar putea citi o dată și jumătate mai rapid, înțelegând la fel de bine textul):

A. În timpul citirii:

1. Ochii fac salturi într-un șir de *fixări* succesive.
2. La fiecare fixare mintea decodifică un grup de cuvinte, care formează un sens împreună (și nu cuvinte izolate).
3. Își modelează *câmpul vizual*.

B. Cititorii *slabi*:

1. Au câmpuri vizuale înguste.
2. Fac multe fixări.
3. Revin deseori (privesc în urmă).
4. Citesc cu voce tare (sau mormăie).

IV. Pot îmbunătăți citirea (viteza și înțelegerea).

A. Cinci soluții fundamentale:

1. Verifică dacă ai nevoie de ochelari.
  2. Încetează să citești cu voce tare.
  3. Străduiește-te să citești mai rapid.
  4. Citește în unități de gândire (2-3 cuvinte deodată).
  5. Dezvoltă-ți vocabularul (citit, scris dar și vorbit):
-

- a. citind diversificat;
  - b. învățînd rădăcinile grecești și latinești;
  - c. notînd cuvintele noi;
  - d. folosind dicționarul;
  - e. întocmind glosare.
- B. Exersarea absolut esențială prin:
1. Ședința înainte de culcare (15-20 min.):
    - a. citește articole cu lungime cunoscută;
    - b. cronometrează-te (cuvinte / minut; grafic-progres?);
    - c. controlează înțelegerea.
  2. Citirea mai rapidă a *tuturor* materialelor de învățare.
- C. Variaza ritmul citirii:
1. Mai rapid pentru literatură "narativă" și idei principale.
  2. Mai lent pentru expuneri complicate și detalii importante.

Compară aceste notițe cu acelea de la chenarul 6.9. Apoi întoarce-te la chenarul 6.7

- 6.9** Notițe din "*Învață cum să înveți*" (cap. 5) de D. Rowntree.

Cum să citești mai bine și mai rapid

Puțini elevi și studenți au învățat să citească atât de bine pe cât ar putea: ei citesc prea lent, nu se pot concentra și nu-și amintesc cele citite. Însă, de obicei se pot perfecționa aplicînd una din următoarele sugestii:

Pentru îmbunătățirea înțelegerii, cititorul poate folosi metoda RICAR deoarece aceasta îl va menține *activ și conștient*.

Ar trebui să caute *fraza-idee* (de obicei e prima sau ultima) din fiecare alineat, căci ea cuprinde *ideea principală* a alineatului. Va trebui, de asemenea, să caute *detaliile importante* (exemplu, dovezi etc.) care contribuie la susținerea ideii principale (în mod obișnuit există cel puțin un detaliu important pentru fiecare idee principală). În căutarea ideilor principale și a detaliilor importante, el trebuie să fie atent la *indiciile grafice și morfo-sintactice* (ele semnaleză ce înțelege autorul) și ar trebui să acorde atenția cuvenită tuturor graficelor, tabelelor și diagramelor.

Ar fi înțelept să nu evite dificultățile. Tocmai depășirea lor l-ar ajuta să se dezvolte pe planul formării sale intelectuale. Cititorul ar trebui, de asemenea, să *evalueze* textul citind în mod sceptic și căutând aplicații pentru ceea ce citește.

Cei mai mulți ar putea să-și mărească cu 50% viteza de citire fără a pierde din înțelegere. În timpul citirii, ochii se deplasează pe pagină de la stânga la dreapta printr-o succesiune de salturi rapide, cu opriri (numite *fixări*) între ele; în timpul fixării, mintea înregistrează un grup de cuvinte (câmp vizual). Cititorii slabi au câmpuri vizuale înguste și de aceea fac multe fixări. De asemenea, privesc deseori înapoi (*reveniri*) la ceea ce au mai văzut, iar uneori au tendința să mormăie sau să pronunțe tare cuvintele. Toate aceste greșeli

contribuie la încetinirea vitezei lor de citire.

De obicei, un elev (sau student) poate să-și îmbunătățească atât viteza, cât și înțelegerea la citire; ar trebui să verifice dacă are cumva nevoie de ochelari, să evite de a pronunța tare cuvintele, să încerce în mod conștient de a citi mai rapid, să citească în unități de gândire și să-și *îmbogățească vocabularul*. Aceasta se poate realiza prin citire diversificată, învățarea rădăcinilor grecești și latinești ale cuvintelor, însemnarea cuvintelor noi, folosirea dicționarelor și întocmirea de glosare. Exersarea este esențială și poate fi aplicată atât la citirea normală a domeniului specializării, cât și pentru timpul de lectură rezervat în mod regulat înainte de culcare. La aceste "ședințe" dinainte de culcare (ședințe care ar trebui să dureze cel puțin un sfert de oră), studentul ar trebui să citească articole cu o lungime cunoscută, să se cronometreze singur și să-și calculeze viteza în cuvinte pe minut, apoi să verifice ce a înțeles din conținut. De îndată ce și-a mărit viteza de citire, va fi în stare să-și *varieze* viteza pentru a corespunde materialului și scopului său: probabil mai rapid pentru romane, biografie și istorie, precum și atunci când caută idei principale; mai lent pentru cărți didactice și manuale, cum și pentru detalii importante.

Compară aceste notițe cu acelea de la chenarul 6.8. Apoi înapoiază-te la chenarul 6.7!

I. Chenarul 6.8 este o schemă (6.9 un rezumat).

---

2. *Schema arată mai clar corelațiile.*

3. *Probabil că este mai ușor de recapitulat după schemă.*

6.10 *Întocmirea unei scheme.* Acolo unde este posibil, încearcă să faci o schemă în loc de rezumat pentru diferitele lecturi și prelegeri. Iată cum se întocmește o schemă pentru un text:

Întocmește un model de schemă folosind *titlurile* autorului (dacă el le-a utilizat). Dezvoltă fiecare titlu într-o *frază* cuprinzând ideile principale ale paragrafului sau subparagrafului corespunzător.

În special atunci când sunt titluri puține, vei avea nevoie să te uiți la fraza-idee din fiecare alineat al paragrafului. Ea cuprinde, probabil, o idee principală pe care vei avea nevoie să o treci în notițe ca să te ajute la dezvoltarea expunerii.

Dacă dorești să incluzi *detalii importante*, adaugă-le în *paranteze*. Uită-te apoi la chenarul 6.8 (și, dacă e necesar, la capitolul 5) ca să vezi cum a procedat studentul nostru la schema sa. Ce *altceva* a mai făcut el ca să arate *planul logic* al expunerii?

Așa cum vei fi observat deja, studentul a transformat fiecare din titlurile mele într-o frază cuprinzând o idee principală; a introdus și alte articole pentru schema sa folosind frazele-idee din alineatele mele; detaliile importante le-a scris în paranteze. În plus - ca să prezinte structura expunerii - articolele din notițe le-a retras înăuntru de la margine și a adăugat litere și cifre.

- 6.11** Deci, după ce ai cules ideile principale (din paragrafe, subparagrafe și alineate), le retragi înăuntru de la margine, corespunzător importanței fiecăruia în parte. Articolele importante pornesc de la margine. Cele de importanță secundară se retrag mai înăuntru, să zicem, cu un centimetru. Cele de a treia importanță se retrag cu încă un centimetru etc.

Să nu faci retragerea prea mică, deoarece raporturile nu vor fi ușor de văzut. Să nu retragi prea mult, căci nu vei mai avea loc pentru notițe.

În notițele de la chenarul 6.8 se află patru articole principale, zece de importanță secundară, douăzeci și cinci de a treia importanță și .....

---

zece de a patra importanță. (IID1a.b; IVA5a-e etc.)

- 6.12** Așa cum ai observat, în ultima schemă s-au folosit nu numai retragerea înăuntru, ci și litere și cifre. Ca să arăți cum îți se assemblează notițele ai nevoie de un sistem de marcare cu litere și cifre care să evidențieze corelațiile lor. De exemplu:

Articole principale	Cifre romane (mari)	I, II, III
de ordinul doi	litere mari	A, B, C
de ordinul trei	cifre arabe	1, 2, 3, 4
de ordinul patru	litere mici	a, b, c, d
<u>de ordinul cinci</u>	<u>cifre romane (mici)</u>	<u>i, ii, iii</u>

Și, dacă ai nevoie de ordine în plus, poți începe oricând să pui paranteze la cifre arabe (1), sau la litere mici (a).

În chenarul următor vei vedea o schemă pentru capitolul 4 al acestei cărți. (De fapt, ea este tocmai schema mea, după care *am scris* capitolul respectiv; dar este și felul de schemă pe care ar trebui să o poți face după ce îl citești.)

Totuși, am omis câteva litere și cifre. Vrei, te rog, să *termini tu* lucrarea?

6.13 (*Notițele pe care le-ai luat la acel capitol seamănă oarecum cu acestea?*)

Cum să scrii o lucrare personală

I. Scrierea unei lucrări personale poate ajuta un elev sau student în trei moduri:

- A. Îl silește să-și organizeze mintea.
- B. Îi arată părțile bune și pe cele slabe.
- C. Îl pregătește pentru situația de la examen.

II. Asigură-te că *înțelegi* misiunea lucrării:

- A. Care este subiectul precis?
- B. Ce fel de tratare se cere?

III. Cum să *strângi* materialul adecvat?

- A. Gândește-te la întrebări care să-ți îndrumeze cercetările.
  - B. Începe să te gândești imediat pentru ca:
    - 1. Să fii atent la idei relevante.
    - 2. Să oferi subconștientului noi ocazii.
  - C. Folosește un carnet pentru ideile lucrării.
-

- D. Cercetează toate sursele de informații posibile:
1. Cărți, articole etc. sugerate de profesor.
  2. Cărți, articole etc. sugerate de acele cărți sau de bibliotecar.
- E. Notează sursa tuturor materialelor pe care le strângi.

IV. *Planifică* cu grijă lucrarea.

A. Alege materialul cel mai util.

1. Lasă deoparte ce e banal, irelevant sau obscur.
2. Păstrează însă suficiente detalii ca să-ți sprijine expunerea.

- Întocmește o schemă logică.

- Aceasta îți dă siguranța că:

- Alegi ideile principale și detaliile importante.
- Nu omiți nimic esențial.
- Scrii curgător.
- Obții note mai bune la examene.

- Un model de schemă fundamentală:

- Introducere: comentarea subiectului și tratarea.
- Textul principal: dovezile exprimate prin 3-4 idei principale.
- Concluzia: recapitulare, comentariul final.

- Scrie alineatul final.

- *Scrie prima redactare a lucrării:*

A. Scrie simplu și direct.

B. Schema să dezvăluie structura expunerii!

C. Folosește imagini dacă acestea pot înlocui

cuvintele.

D. Separă clar ideile tale de ale altora.

E. Întocmește o bibliografie.

VI. *Scrie din nou* lucrarea după câteva zile:

A. Verifică și înlătură lipsurile din cuprins sau tratare.

B. Asigură-te că redactarea finală este făcută cu acuratețe și citeț.

După ce ai completat cifrele și literele care lipsesc (12 în total), treci la chenarul 6.14!

Cifrele și literele pe care ar fi trebuit să le completezi sunt (în ordine): B, 1, a, b, c, d, 2, a, b, c, C, V.

6.14 Deci, iată cum se întocmește o schemă bună pentru luarea notițelor dintr-o carte:

1. Dezvoltă *titlurile* autorului și expune din nou *frazele-idee* așa încât să obții articole ce exprimă ideile principale ale paragrafelor și alineatelor.

2. Scrie între paranteze orice detaliu important.

3. Scrie articolele, folosind *retragerea* de la margine, care să arate ierarhia și logica înlănțuirii lor.

4. Pune litere și cifre la articole, pentru a face mai clară corelația lor.

Acum întocmește o schemă scurtă pe baza primelor titluri (plus câteva cuvinte și propoziții) din capitolul 3. (Va trebui să-l revezi în treacăt.)
Dezvoltă chiar propozițiile următoare, *pune-le* în

pagină cum crezi că e mai bine și *adaugă* cifre și litere.

RICAR	Răsfoire	Răsfoirea unei cărți
Foaia de titlu	Prefața	Cuprinsul
Parcurge foile la rând	Răsfoirea unui capitol	Parcurge
Primul alineat și ultimul alineat	Recapitulări	Titluri
(Probleme tratate. Cum se leagă)	Întrebări	

Când ai terminat schema, fă confruntarea cu chenarul 6.15!

Schema ta seamănă oarecum cu aceea de mai jos?

RICAR (răsfoire, întrebare, citire, aducere aminte, recapitulare) este metoda folosită pentru învățarea unui text și constă din următoarele faze:

I. Mai întâi răsfoiește ca să obții o vedere de ansamblu a ceea ce vei examina apoi amănunțit:

A. *Răsfoiește* cartea în întregime:

1. Privește foaia de titlu.
2. Citește prefața.
3. Examinează cuprinsul.
4. Parcurge foile la rând.

B. Răsfoiește fiecare capitol, mai amănunțit, înainte de a-l studia:

1. Citește primul și ultimul alineat.
2. Citește toate recapitulările.
3. Examinează titlurile ca să descoperi:
  - a. ce subiecte sunt tratate;
  - b. cum se leagă între ele.

II. Caută *întrebările* care justifică de ce citești!

- 6.15** Este evident că metoda utilizării schemei îți procură o serie de notițe foarte utile după care este ușor să faci recapitularea - poți să vezi esența lucrurilor dintr-o privire. Sper că vei găsi multe ocazii de a o folosi pe viitor (dacă ea nu constituie de pe acum metoda ta de lucru).

Redactarea unui rezumat. Dar ce se întâmplă cu rezumatul? Există oare unele discipline sau subiecte la care ar fi preferabil să-ți iei notițele în formă de proză obișnuită, în alineate continue? Poți să-ți dai seama la care feluri de materii ar fi preferabil să întocmești astfel de notițe?

Răspunsul tău depinde de materia pe care o ai și de felul în care trebuie să o citești. Poate că pentru unele părți din învățarea unei limbi sau din matematică va fi preferabil un rezumat. De asemenea, în literatură sau pentru unele aspecte ale istoriei poate să ți se pară că ceea ce îți trebuie pentru împrăștierea memoriei este un tabel sinoptic, un rezumat sau chiar o evaluare sau o critică, scrise în proză continuă.

- 6.16** Dar dacă scrii un rezumat în proză, fă-l scurt și adecvat pentru recapitulare! Apoi gândește-te cum să așezi notițele în pagină.

Mecanismul întocmirii notițelor

În primul rând, întreabă-te: Cât de bună îți este

---

caligrafia? Îți vor fi notițele clare și citește după un an sau mai mult de când le-ai scris? (O cercetare recentă la una din universități a arătat că peste 60% din studenți întâmpină dificultăți la citirea propriilor notițe.)

Desigur că notițele nu-ți vor fi de nici un folos dacă nu le poți ..... Un mijloc de a le face mai citește decât cea mai frumoasă caligrafie ar fi să le .....

-----
citi dactilografiezi (Studentul care poate să-și dactilografieze notițele are un considerabil avantaj, însă cu condiția ca să le revadă în timp ce le bate la mașină.)

6.17 Însă, chiar dacă te hotărăști să folosești o mașină de scris, desigur că nu poți să o iei cu tine la prelegeri sau la examene, așa încât va trebui totuși să fii sigur că și caligrafia ta este destul de citeață.

Prescurtări. Mai ales la prelegeri, caligrafia poate avea de suferit pentru că prea multe idei încerci să le scrii prea repede. Un mijloc de a-ți menține viteza fără să mâzgălești este să-ți formezi un sistem de prescurtări.

De exemplu, ar trebui să ai expresii scurte pentru a scrie termenii speciali care se folosesc curent în anumite discipline. Astfel, în psihologie ai putea să utilizezi prescurtări pentru termeni

frecvent întâlniți precum: experiment, comportament, condiționare, memorie, corelație, gestalt, subiectiv etc.

Iar pentru propozițiile curente, utilizate practic în mai toate disciplinele, există deja un sistem standardizat de prescurtări pe care probabil îl cunoști măcar în parte:

e.g / i.e. / c.f. / N.B. / = / $\neq$ /
< / > / $\therefore$ / $\ddots$

Poți să le identifici cu propozițiile acestea?:

1. mai mare decât;
2. mai mic decât;
3. deoarece;
4. de aceea;
5. egal, la fel cu;
6. compară, amintește-ți în acest context;
7. inegal, diferit de;
8. notează bine, important;
9. adică;
10. de exemplu.

---

1. mai mare decât	($>$)
2. mai mic decât	($<$)
3. deoarece	($\therefore$)
4. de aceea	($\ddots$)
5. egal, la fel cu	($=$)
6. compară, amintește-ți în acest context	(c.f.)
7. inegal, diferit de	($\neq$)
8. notează bine, important	(N.B.)

9. adică (i.e.)
10. de exemplu (e.g.)

- 6.18** Există numai *două reguli* pentru prescurtări:
Mai întâi: fă-ți un sistem propriu și ține-te de el (fără modificări!).
Al doilea: Nu-l folosi la materialele pe care va trebui să le citească alții!

Amplasarea. Folosește-te de orice artificiu posibil pentru ca notițele să impresioneze memoria (cum este, de exemplu, aranjarea în pagină). Cu cât se prezintă mai logic și/sau mai dramatic pe pagină, cu atât vei fi mai capabil să ți le reprezinți mai ușor în ochii minții. Și aceasta te va ajuta la examene.

Care feluri de notițe se așază automat, în mod logic, aproape "fotografic"?

- a. rezumatele sau
b. schemele.

-----
b. schemele

- 6.19** Pentru a face ca notițele să fie tot atât de eficace cum este o schemă, va trebui să ai ceva mai multă bătaie de cap cu separațiile și amplasarea. (Nu încerca să le prezinți ca alineatele dintr-o carte!)

Acum, avînd pagina cu notițele amplasate în acest mod, devine posibil să "revezi" notițele, exclusiv în minte, ca pe o *fotografie*. (Încearcă

acum cu modelul acesta!)

Cum te va ajuta această încercare?

Ar trebui să constați că este mai ușor să-ți amintești ordonarea cuvintelor în notițe dacă poți să revezi imaginea așezării lor. (Notițele bine separate se amintesc totdeauna mai ușor decât o pagină înghesuită și încărcată.)

Înscrie pagina în mod clar (astfel îți vei aminti când ai luat notițele și de unde anume).

Nu "înghesui" pagina (lasă destul spațiu alb în jurul notițelor).

Lasă o margine lată, așa încât mai târziu să poți adăuga comentarii și referințe.

Sursa?	Data?
● <u>Subliniază</u> cuvintele-cheie sau folosește MAJUSCULE	
● Încadrează cuvintele și propozițiile importante.	
● Folosește CULORI pentru <i>evidențieri ocazionale</i>	
● Folosește desene în loc de cuvinte	

Luarea notițelor la prelegeri

6.20 Cu toate dificultățile practice ale situației din cazul prelegerilor, *scopul* tău ar trebui să fie obținerea unor *scheme* ușor de citit, ca acelea pe care le-ai face atunci când citești.

Folosește RICAR

Cel mai bun procedeu pentru o prelegere este să folosești metoda RICAR, în măsura posibilului. *Răsfoirea* anticipată a unei prelegeri este ceva ce nu poți face ușor, însă ar trebui să fii atent la orice observație a profesorului care semnalează domeniul pe care îl va explora.

Întrebările pot totuși să nu fie atât de dificile. Se presupune că știi ce s-a spus ultima dată, poate că ai mai citit câte ceva și poate că te cam aștepți la ceea ce urmează să se spună. Urmărește prelegerea cu un ochi critic, într-o stare de expectativă, și pune-ți mereu întrebări (chiar dacă nu ai nevoie să le spui). Bineînțeles că la prelegeri nu *citești*; în schimb .....

---

ascuți

- 6.21** Însă, faza de *ascultare* te antrenează la o sarcină foarte complexă. În mod simultan trebuie să auzi, să analizezi, să alegi și să înregistrezi. Prelegerea nu este o simplă scriere după dictare (deși mulți elevi și studenți mai fac, din păcate, această confuzie)! În timpul prelegerii trebuie să fii activ, adică să depistezi *ideile principale* în timp ce profesorul expune; să percepi *structura generală* a prelegerii sale; în același timp, se cuvine să strângi la un loc o serie de *notițe* citește care să-ți amintească totul de la acea prelegere (altminteri, ele se vor dovedi inutile).
-

Prin ce mijloace un profesor abil te poate ajuta să-ți simplifici această sarcină?

El poate să scrie pe tablă titlurile principale; poate anticipa fiecare paragraf și rezuma la sfârșit; poate să-ți atragă atenția asupra celor mai importante puncte. (Poate că te-ai gândit și la alte mijloace.)

6.22 Evident, nu toți profesorii sunt deopotrivă de utili în această privință, astfel că sistemul de a lua notițe trebuie să fie destul de flexibil ca să se poată adapta la o mare varietate de moduri de a ține prelegeri. Chiar și așa, vei găsi uneori că e dificil să-ți sistematizezi notițele atunci când le scrii, sau să fii sigur în privința punctelor ce se presupune că sunt principale.

Unii studenți "rezolvă" problema luând (prea) multe notițe și nădăjduiesc să vadă conturându-se din ele schema, până la terminarea prelegerii. Alții se luptă să prindă firul expunerii luând foarte puține notițe, omițând astfel multe puncte principale. Este posibil să te afli tu însuși în una din aceste două situații.

Ai tendința să iei un număr mare de notițe la prelegeri, sau foarte puține? De ce?

Este posibil ca utilizarea practică să varieze de la o prelegere la alta. (Ar merita să încerci și să-ți dai seama de deosebiri.)

O fi "Cartea Junglei"?!...

6.23 În general, poate că este mai bine să greșești luând notițe prea puține decât prea multe, deoarece:

1. Îți permite să sesizezi mai bine ce este esențial în expunerea lectorului.

2. Ești pregătit să redactezi un întreg ansamblu de notițe imediat după terminarea prelegerii.

Acesta ne duce însă la faza următoare, de o *importanță vitală* pentru aplicarea metodei RICAR în cazul prelegerii.

După ce ai făcut totul pentru *răsfoire, întrebare și ascultarea* prelegerii, trebuie să încerci acum să-ți ..... ce s-a spus.

-----
amintești

6.24 Să nu te mulțumești niciodată cu notițele așa cum sunt la terminarea prelegerii. În comparație cu notițele luate la citire, aproape cu siguranță că ele sunt *incomplete* și oarecum *nesistematizate*. Treci deoparte și gândește-te la ele din nou. Avînd notițele în față, încearcă să-ți *reprezinți* prelegerea în memorie.

Această primă încercare de aducere aminte este o acțiune de care se feresc mulți elevi și studenți și care totuși poate frâna în mod impresionant procesul uitării. (*Fără* încercarea de aducere aminte, majoritatea studenților uită 75% din ceea ce au auzit la prelegere în decurs de o săptămână, iar în mai puțin de trei săptămâni au

uitat 98%.)

Cât de curând după terminarea prelegerii ar trebui să te silești pentru prima dată să-ți amintești ceea ce ai auzit?

- Imediat după prelegere, sau
- După o săptămână, sau
- După mai mult de o săptămână.

.....
a. Imediat după prelegere. (Chiar și atunci poți să-ți amintești doar 50% din ce s-a spus.)

- 6.25** Cât timp prelegerea este încă vie în minte, o poți revedea toată, corectînd ce nu ai înțeles bine, adăugînd detalii la notițe și dîndu-le o formă mai completă. Învață-te să faci aceasta în decurs de *cîteva ore* după fiecare prelegere și ai să obții rezultate mari; întîrzie mai mult și vei constata că notițele de la prelegere nu au nici un înțeles.

În timpul încercării de a-ți *aminti*, deseori vei dori poate să efectuezi și faza finală a metodei RICAR: adică, ai dori să poți ..... cele ce s-au spus de fapt.

.....
recapitula

- 6.26** Din păcate nu poți revedea (sau reauzi) cuvintele efectiv spuse (doar dacă au fost înregistrate pe bandă). Cu toate acestea, dacă te îngrijorează o lipsă din notițele pe care le-ai luat, soluția este
-

foarte simplă: te duci și-l întrebi pe profesor. În mod normal, el va fi bucuros să repete orice punct care ți-a scăpat.

Cu *cine altcineva* mai poți verifica, în afară de profesor?

.....

Poți face verificarea cu colegii care au participat la prelegeri. Au notat ei unele puncte, sau unele subiecte ori structuri de idei, pe care tu le-ai omis? Probabil că da!

- 6.27** Dacă ai convenit cu unii dintre colegii tăi asupra necesității de a îmbunătăți luarea notițelor, ați putea începe să vă verificați reciproc notițele după fiecare prelegere (și poate după fiecare text pe care l-ați citit cu toții).

O listă de control

Poate că grupul vostru ar fi de acord cu o listă de verificare a greșelilor pe care ar trebui să le evite notițele voastre. O astfel de listă poate avea următorul conținut:

1. *Formatul general:*
  - a. caietul de notițe prea mic/mare;
  - b. paginile prea încărcate/împrăștiate;
  - c. scrisul neciteț;
  - d. subiecte învâlmășite.
2. *Structura notițelor:*
  - a. însemnare insuficientă sus;
  - b. nu are formă de schemă (prea multă proză

densă);

- c. folosirea insuficientă a titlurilor, cifrelor, retragerilor, evidențierilor;
- d. greu de remarcat organizarea și corelarea ideilor.

3. *Conținutul și redactarea:*

- a. unele idei principale omise;
- b. prea multe detalii;
- c. prea multe cuvinte;
- d. frazare neclară;
- e. prea multe cuvinte ale autorului, și nu ale tale;
- f. grafice, tabele importante omise ori greșite.

De îndată ce s-a acceptat lista de control, fiecare serie de notițe ar putea fi apreciată de către fiecare student din grupă și toți ar avea de învățat din discuțiile ce vor urma.

N.B. Nu uita să-ți amintești și să recapitulezi acest capitol înainte de a merge mai departe!

Treci apoi la întrebările recapitulative!

ÎNTREBĂRI RECAPITULATIVE

- 6.28** Care sunt cele *două* avantaje importante ce se obțin luând notițe? (chenarele 1-2)

.....

Luarea notițelor te menține concentrat în mod activ și procură o înregistrare scrisă cu care poți face recapitularea.

- 6.29** Care este avantajul folosirii unui *dosar cu șină* (tip *biblioraft*) pentru notițe? (chenarul 3)

.....

Nu ești constrâns de ordinea în care îți iei notițele; poți să le regrupezi pe subiecte, după dorință, să rescrii pagini separate și să le adaugi în orice loc.

- 6.30** În care fază a metodei RICAR este cel mai bine să iei notițe? (chenarele 5, 6)

- a. În faza *citire*, sau
b. Între *citire* și *aducere aminte*, sau
c. În faza *aducere aminte*.

.....

c. În faza aducere aminte. (În faza citire ai fi prea aproape de cuvintele autorului, iar între citire și aducere aminte nu există o altă fază!)

- 6.31** Dacă nu ai făcut-o până acum, întocmește o *schemă* a capitolului 6 pe care tocmai l-ai citit. (chenarele 7-15)

.....

Cum se compară schema ta cu aceasta?

I. Importanța notițelor este că:

- A. Te mențin activ și concentrat.
- B. Furnizează o înregistrare scrisă pentru recapitulare.

II. Păstrează notițele într-un dosar cu șină (tip biblioraft).

III. Luînd notițe:

A. Cuprinsul ar trebui să includă:

- 1. Ideile principale ale autorului și detaliile importante.
- 2. Planul logic al expunerii. (Numai esențialul.)

B. Ia notițe la faza *aducere aminte*.

C. Folosește cuvinte proprii.

D. Adoptă forma de *schemă* (în loc de rezumat) oriunde se poate:

- 1. Dezvoltă titlurile și redactează din nou frazele-subiect.
- 2. Scrie detaliile importante între paranteze.
- 3. Utilizează retrageri înăuntru, litere și cifre ca să relevi corelațiile.

E. *Mecanisme*:

- 1. Scrie citeț sau cu mașina.
- 2. Întocmește un sistem de prescurtări.
- 3. Folosește o amplasare logică/sugestivă pe pagină:
  - a. Pagină nouă pentru fiecare serie de notițe, intitulată clar.
  - b. Mult spațiu alb și margini late.

- c. Culori, diagrame, evidențierea punctelor-cheie etc.

IV. La *prelegeri*:

- A. Încearcă să aplici RICAR.
- B. Ia puține notițe, în loc de multe, dacă:
1. Asta îți permite să urmărești expunerea profesorului.
  2. Scrie notițe mai ample curând după prelegere.
- C. Verifică și revizuieste-ți notițele până în câteva ore după prelegere:
1. Reprezintă-ți prelegerea în minte (aducerea aminte).
  2. Corectează notițele, adaugă detalii apoi dă-le formă.
- D. Revizuieste prelegerea discutând cu:
1. Profesorii.
  2. Colegii (confruntă notițele).

- 6.32 Crezi că o pagină de notițe rezumative ar trebui să fie îndesată cu informații vitale sau ar trebui să cuprindă mai puține idei, așezate mai spațiat? De ce? (chenarele 18-20)
-

Notițele în care cuvintele și propozițiile (scurte) sunt distanțate, sunt preferabile de obicei, chiar dacă se consumă mai multă hârtie. Cu cât scrii mai puțin pe o pagină, cu atât mai ușor revezi imaginea și poți să ți-o amintești. Oricum, în schemă treci doar esențialul. (Și pentru a-l surprinde, este vital să îndepărtezi "balastul".)

- 6.33** Folosind RICAR pentru prelegeri, ce ai face în faza *aducere aminte*? Când ai acționa? (chenarele 24-25)
-

Cât mai curând posibil după prelegere ai încerca să-ți reproduci prelegerea în minte, să corectezi notițele, să adaugi detalii și să le aranjezi într-o formă mai sistematică.

- 6.34** Cum ai putea să "revizuiiești" prelegerea ca să verifici exactitatea aducerii aminte? (chenarele 26-27)
-

Ai putea face verificarea cu colegii care au ascultat prelegerea sau chiar cu profesorul însuși. În mod normal te va ajuta bucuros să-ți completezi eventualele lacune și să-ți îndepărtezi nelămuririle.

- 6.35** Și acum ajungem la ultimul capitol al cărții: Cum să te porți la examene. Ca și capitolul 4, și acest capitol este redactat în proză continuă, însă are mult mai puține titluri sau indicii grafice care să-l ajute pe cititor. Astfel (deși este "carne macră" în comparație cu multe manuale), te pune la o încercare mai pretențioasă a capacității de a desprinde ideile principale și modul în care sunt organizate.

Deci, când ești gata să mergi mai departe:

1. Examinează capitolul 7 folosind toate cele

cinci faze ale metodei RICAR. (Probabil că vei avea nevoie să-ți aduci aminte două lucruri *înainte* de a ajunge la sfârșitul capitolului.)

2. Întocmește o serie bine sistematizată de notițe *schematic*. (Acestea ar trebui să acopere cam două pagini format A4.)

7

cum

să te comporți la examen!

- Pregătirea pentru examene
  - Ziua examenului
  - Învățarea din examene
  - Întrebări recapitulative

Treci la culcare: mâine ai examen!

Durata de studiu: aprox. 40 min.

Orice am gândi despre examene, ele sunt o parte a modului nostru de viață. Nici nu este nevoie să spui aceasta unui student. El își dă seama că examenele sunt pe cale să-l ajute la stabilirea viitorului său. Examenele periodice (trimestriale, anuale) încă mai decid dacă sau în ce condiții i se permite să-și continue facultatea; un examen final va hotărî dacă poate să-și obțină calificarea acordată aceluia care au terminat cu succes facultatea.

Întrucât nu numai respectul față de tine însuși dar și perspectiva carierei poate să se reducă în mod drastic dacă nu se obține calificarea finală, nu este de mirare că mulți studenți se apropie de examene cu oarecare anxietate. Din nefericire, asta nu se poate înlătura. Deși o anumită stare de nervozitate moderată este inevitabilă (și poate fi utilă din punct de vedere psihologic), unii studenți evocă „emoția examenului” drept justificare a vinii inconștiente pe care o resimt de a-și fi irosit timpul până la examen: prin faptul că „s-au pierdut cu firea”, ei speră să-și atragă simpatie în loc de ocară. (Nimeni dintre acei care au pregătit conștient programul până la examene nu ar fi posibil să intre în această categorie!).

În fond, situația este aceasta: examenele sunt combinate și notate astfel, încât studentul care a satisfăcut condițiile de înscriere la facultatea pe

care a ales-o poate să reușească destul de bine la examen, cu *condiția* ca el să fi urmat în mod inteligent facultatea și să se pregătească corespunzător. Dacă nu este la înălțimea posibilităților sale de examen, faptul se datorează probabil unor greșeli care apar fie în *pregătirea* sa de specialitate, fie în *comportarea* la examen.

Așadar, ce poate să facă studentul ca să se asigure că este pregătit în mod corespunzător? Cum se poate prezenta el în cea mai bună formă în ziua examenului? Acestea sunt întrebări la care vom încerca să răspundem în acest ultim capitol.

PREGĂTIREA PENTRU EXAMENE

Cel mai sigur mod pentru succesul la examen este să aplici conștiincios tehnicile eficiente de studiu pe o perioadă suficientă de timp.

Dacă urmezi, fie și aproximativ, ideile prezentate în această carte (planificarea studiului, RICAR, luarea sistematică de notițe etc.), șansele îți se vor îmbunătăți enorm. Îți vei aminti mai mult, vei înțelege mai bine și vei fi capabil să-ți organizezi ideile mai repede și mai cu folos. Astfel de însușiri sunt răsplătite la examene, așa cum sunt în oricare alte domenii ale activității umane.

Desigur, rolul principal în pregătirea pentru teste și examene îl deține *recapitularea finală*. Puțini dintre noi pot să sesizeze toate aspectele și aplicațiile unei idei dintr-o singură expunere a ei.

Avem nevoie să o revedem, chiar de mai multe ori, și preferabil din mai multe unghiuri, înainte ca ea să devină o parte a înțelegerii noastre.

Când ar trebui să începi recapitularea pentru examen? Răspunsul este: *acum*. Pentru a obține rezultate bune, recapitularea trebuie să fie o acțiune regulată a rutinei de învățare, chiar de la începutul cursului. Tot timpul, pe măsură ce întâlnești idei noi, ar trebui să revezi ideile pe care le-ai întâlnit mai înainte, să-ți controlezi și împrășpezi memoria în privința lor și să „le vezi din nou” în lumina experienței recente (dobândite).

Există două motive foarte bune de a face recapitularea regulată a materiei parcurse, chiar de la începutul studiului ei. În primul rând, este sigur că nu ai avea timpul (sau liniștea sufletească) să recapitulezi întregul curs dacă lași totul pentru ultima clipă. În al doilea rând, și mai important, recapitulările timpurii fac *mai ușoară învățarea* materialului ulterior pentru că vei poseda deja o solidă înțelegere a celui precedent. Cu cât ai învățat mai mult, cu atât e mai ușor să înveți mai departe.

Pe măsură ce se apropie examenul, desigur, vei avea nevoie să fii foarte ordonat în privința recapitulării. Pentru ultimele cinci sau șase săptămâni ar trebui să-ți întocmești un *orar* de recapitulare. Fă o listă cu materiile care urmează a fi revăzute și decide în ce ordine ar trebui să le ataci. Distribuie în timp recapitularea fiecărei

---

materii și fă o însemnare despre ce ai de gând să revezi în fiecare zi din orarul recapitulării. Ca să-ți menții interesul obișnuiește-te să revezi în fiecare zi *mai multe* subiecte, în loc de a te ocupa exclusiv de un singur subiect. Nu uita să păstrezi destul timp pentru odihnă și distracții, *mai ales* în ultimele câteva zile înainte de examen.

Deci, recapitularea trebuie să pornească de la începutul cursului, ca făcând parte din rutina de învățare. Pe măsură ce se apropie examenul, ea trebuie să fie programată foarte serios, așa ca să nu te pomenești că ai lăsat totul pentru ultima săptămână. E în regulă acum, știm *când* să facem recapitularea; întrebarea următoare e: *cum*?

Un mod foarte avantajos de a face recapitularea este să te asociezi cu trei-patru colegi care urmează același curs și să vă întâlniți de două sau de trei ori pe săptămână pentru a revedea subiectele în *colectiv*. Să fim înțeleși, trebuie să fii sigur că voi toți puteți lucra împreună și asta cere o anumită maturitate și autodisciplină, ca să obții certitudinea că asemenea ședințe de recapitulare sunt rodnice și nu degenerază într-un taifas banal. Însă avantajele de a lucra ca membru al unui colectiv, în loc de a lucra de unul singur, sunt destul de mari ca să merite efortul.

În primul rând, te ajută să fii mult mai obiectiv față de curs. Lucrând de unul singur, poți fi atât de atras de către o parte a programei

---

analitice, încât să pierzi din vedere o altă parte tot atât de vitală. Într-un grup este probabil că preferințele celorlalți să difere totuși de ale tale și poți fi de ajutor atrăgându-vă atenția unul altuia asupra întregii programe analitice și acoperind astfel întreaga materie de examen.

De asemenea, în baza acestei deosebiri de interese, este probabil că fiecare membru al colectivului va deveni „profesorul” celorlalți ori de câte ori se iau în dezbatere subiectele sale speciale. Și, așa cum de altfel știu toți profesorii, cel mai bun mijloc de a învăța un subiect este de a-l preda altora.

Și din punct de vedere psihologic este avantajos să lucrezi ca membru al unui colectiv de recapitulare, decât într-o izolare individuală. Contactul cu oamenii te poate ajuta să menții simțul proporției referitor la evenimentul ce va urma și prin aceasta să reducă anxietatea care altminteri ar putea să apară.

Ca să faci recapitularea pentru un examen ar trebui să fie evident faptul că este necesar să afli tot ce poți despre acel examen. Procură-ți o copie a programei analitice: Ce subiecte se cer? Cercetează lucrările de la examenul precedent: ce fel de întrebări s-au pus? Există întrebări obligatorii la unele subiecte? Cât timp îți trebuie ca să răspunzi la fiecare întrebare?

Motivul pentru care sugerez să afli tot ce poți despre programa analitică și despre examen este faptul că, în timpul recapitulării ar trebui să

te obișnuiești să faci ceea ce examenul îți va cere să faci.

De exemplu, examenul va căuta să măsoare ce poți să-ți *amintești* din cele învățate. Așadar, la recapitulare ar trebui să pui accentul pe aducerea aminte, în loc de recitare. Așa cum am menționat mai înainte, faptul că poți să recunoști ideile când le citești din nou nu este o garanție că ai putea să ți le amintești la examen! De aceea, când ajungi să-ți recitești notițele și poate să le confrunți cu manualele, ar trebui să faci aceasta numai *după* ce ai încercat să-ți amintești ideile principale pe care le cuprind.

În plus, este puțin probabil că tema de examen va cere să prezinți faptele și ideile în forma pe care o aveau atunci când le-ai întâlnit prima dată. La examen ți se va cere să-ți *recompui* ideile și să le folosești în *alt mod*. Încearcă să-ți reorganizezi cunoștințele, să faci noi asocieri de idei și să privești lucrurile din mai multe puncte de vedere. Pe lângă faptul de a fi un exercițiu mai adecvat operației de a examina, acest procedeu este de asemenea mai interesant decât acela de a relua plictisit calea de învățare inițială.

A face recapitularea ca membru al unui colectiv este un foarte bun prilej de a învăța să privești un subiect într-o lumină nouă. Într-un grup de trei sau patru studenți există de obicei tot atâtea păreri și o temă pare să dobândească o semnificație nouă de îndată ce a constituit obiect

---

de dezbatere înfierbântate.

Este de asemenea avantajos să-ți reorganizezi cele învățate dacă îți recapitulezi deodată întregul material referitor la un anumit subiect. Adună toate notițele (luate din manuale, benzi, filme, prelegeri ori seminarii) împreună cu lucrarea personală și cu răspunsurile de la examenele precedente și cercetați-le cu toții la un loc. Privite din nou în acest mod, poți observa asocieri de idei care înainte nu erau evidente și poți lămurii astfel confuzii anterioare.

La fel, poate fi edificator să recapitulezi în același timp două sau trei subiecte *corelate*. Cu toate că la început le-ai învățat separat, ai putea găsi acum multe fire care unesc aceste subiecte. Astfel, reușești să privești fiecare subiect într-o lumină nouă și ai un ansamblu suplimentar de asocieri care te vor ajuta cu siguranță la îmbunătățirea memoriei.

Când încerci să obții puncte de vedere noi, *silește-te* să vezi în mod diferit. Examinând notițele și lucrările tale mai vechi, adoptă un spirit critic. Aceasta ar trebui să nu fie prea greu. În definitiv, acum ești mai în vârstă (cu săptămâni, luni sau ani) decât atunci când le-ai scris. Par ele acum că sunt neclare, ignorante, confuze, nechibzuite, încredute, unilaterale, jenante? Încearcă să le descoperi slăbiciunile. Caută lipsurile și greșelile de accentuare. Completează notițele și lucrările tale cu idei mai noi și cu puncte de vedere mai mature pe care

---

le vei fi dobândit de la data când le-ai scris prima oară. Folosește-le drept ocazie de a-ți verifica modul mai nou de înțelegere.

Scrie apoi din nou notițele, fără să șovăi. Scrie recapitulări și scheme comprimate care să conțină ideile esențiale ale tuturor notițelor și lucrărilor tale esențiale despre un subiect, dar care sunt mult mai scurte și pe care le-ai adus la zi în lumina experienței mai recente.

Așadar, este indicat ca la recapitulare să pui accentul pe *aducerea aminte și pe reorganizarea cunoștințelor*, căci acestea sunt acțiunile generale ce ți se cer la examen. Însă este bine să exersezi și însușirea mai specifică ce ți se cere: adică, să *răspunzi la întrebările de examen*.

Pentru majoritatea examenelor sunt accesibile listele de întrebări din anii precedenți. Procură-ți o serie de liste și analizează întrebările care s-au pus în ultimii ani. Grupează întrebările pe subiecte. Încearcă apoi să le răspunzi.

Nu te mulțumi să răsfoiești listele spunându-ți: „da, aș putea să mă descurc cu numerele 1, 4 și 7, însă aș avea necazuri cu 2, 3 și 6.” Aceasta pentru că nu poți fi într-adevăr sigur ce vei face până când nu te apuci să răspunzi efectiv la astfel de întrebări.

Unul dintre cele mai folositoare mijloace de a te exersa este acela de a scrie răspunsurile în formă *schematică*. Cântărește întrebarea, hotărăște ce se cere, apoi notează ideile principale și detaliile importante pe care ai dori să le includă

răspunsul tău. Scrie apoi punctele cheie ale expunerii în formă schematică, exact cum ai proceda înainte de a scrie o lucrare obișnuită.

Un procedeu asemănător poate fi folosit la o recapitulare în colectiv. Fiecare membru poate arăta sau descrie schema sa celorlalți din grup și poate totodată să dezbată expunerea. Este clar că poate fi de folos tuturor membrilor de a răspunde la aceeași întrebare, căci compararea diferitelor răspunsuri poate fi instructivă pentru fiecare.

Altă variantă este ca grupul să ia o jumătate de duzină de întrebări despre un subiect comun, să revadă cu toții acel subiect și să repartizeze la întâmplare fiecărui membru din grup câte o întrebare la care să răspundă. Și, desigur că membrii pot, de asemenea, să formuleze propriile lor întrebări la care să răspundă colegii.

Întrucât planificarea este punctul cel mai important al răspunsurilor la o întrebare, vei fi destul de sigur dacă cea mai mare parte a timpului tău de pregătire o petreci scriind planuri pentru răspunsuri. (Mai ales pentru că poți planifica două sau trei răspunsuri în timpul pe care ți l-ai lua planificarea și scrierea unui răspuns complet doar la o singură întrebare.)

Totuși, măcar din când în când, ar fi bine să scrii *răspunsuri-model* întregi. Cu această ocazie, cronometrează-te singur! Fă să fie totul cât mai asemănător cu situația din timpul examenului! Calculează cât timp ți-ar acorda în sala

---

de examen și pe urmă planifică și scrie-ți lucrarea în timpul stabilit. Nu trișa! Nu depăși timpul pe care singur l-ai alocat tratării subiectelor, chiar dacă tentația este mare. Unii studenți găsesc chiar că este avantajos ca în ultimele două sau trei săptămâni să dedice câte o dimineață săptămânal în care să se supună efectiv unui examen simulat. Adică, se așază ca la examen în fața unei teme neobișnuite și timp de trei ore (sau câte se acordă) caută să găsească cele mai bune răspunsuri pe care le pot da. Dacă ai îndoieli în privința capacității de a te concentra și de a lucra întins, în chipul acesta măcar nu-ți vei pierde firea de emoție în ziua aceea. De asemenea, astfel de simulări pot fi chiar mai folositoare dacă se fac în cadrul colectivului de recapitulare, urmate de compararea răspunsurilor și de dezbateri.

Păstrează toate răspunsurile de la exerciții, fie că sunt notițe de scheme sau lucrări întregi. Ele vor fi foarte utile pentru repetarea din ultimul moment a subiectelor vitale.

Un avertisment. În timpul recapitulării îți vine poate să prezici că anumite întrebări vor fi neapărat puse la examen. Poți să pui rămășag cu tine însuși, dar nu te bizui prea mult că ai dreptate. În nici un caz să nu neglijezi alte probleme din programă: nu te specializa peste măsură! Studenții au încercat ani de-a rândul să ghicească pe examinatori și nu au reușit niciodată: întotdeauna examinatorii s-au ocupat de

această problemă mai mult decât oricare student.

Pe scurt, pentru reușită, recapitularea trebuie să înceapă de timpuriu: ea cere să afli tot ce poți despre examen și să exersezi, făcând ceea ce vei avea de făcut în sala de examen (adică să dai idei, în loc de a le primi) și, deseori, este mai util să lucrezi ca membru al unui colectiv de recapitulare.

Poate că prea curând orarul tău de recapitulare s-a consumat și ai ajuns la ultima zi înainte de examen. Studenții își petrec această ultimă zi în diferite moduri, după firea fiecăruia. Unii se bizuie pe evitarea oricărui gând conștient despre examen și nu lucrează deloc. Pentru alții este atât de greu să nu se gândească la examen, încât găsesc că este mai puțin supărător să continue simplu recapitularea obișnuită. Dacă faci parte din acei care continuă, fii absolut sigur că ceea ce faci este recapitulare și nu o învățare nouă. Încercînd în această fază să înveți lucruri noi ar însemna doar să blochezi cunoștințele pe care le-ai dobândit mai înainte.

Un lucru util pe care poți să-l faci în seara dinainte de examen este să te asiguri că ai toate piesele și rechizitele de care vei avea nevoie a doua zi: un ceas, câteva tocuri cu cerneală, creioane, riglă, trusă de matematică și orice altceva care este probabil să-ți fie de folos la teza pe care o vei da.

Dacă-ți petreci ultima zi făcînd recapitulare, ai grijă să te oprești cu cel puțin două ore

---

Înainte de culcare (altminteri vei continua neînțecat acest proces și în somn). Citește ceva amuzant, privește la televizor sau pălăvrăgește cu oricare dintre prietenii ce nu sunt obsedați de examen. Du-te la culcare devreme și dormi bine. Amintește-ți că o minte odihnită și trează îți va fi cu mult mai de folos decât câteva fapte suplimentare înmagazinate cu o durere de cap istovitoare.

ZIUA EXAMENULUI

În glumă s-a spus că cei mai mulți studenți dau fiecare examen de 3 ori: în autobuz, ducându-se spre sala de examen; din nou atunci când se află acolo și a treia oară în autobuz, înapoiindu-se acasă. Și, din nenorocire, li se recunoaște numai una din aceste performanțe!...

Dacă poți, evită să faci o "vizionare anticipată" în drumul spre examen. Mai ales evită să discuți cu ceilalți candidați despre ce se va da; altfel, te vei deprima și descuraja gândindu-te la toate subiectele cărora ar fi trebuit să le dai atenție și nu le-ai dat. Păstrează-ți firea și fii convins că ai făcut tot ce era omeneste posibil (căci dacă nu este așa, acum e prea târziu să te mai îngrijorezi). Dacă ești silit să te gândești la teza care te așteaptă, gândește-te la ceva precis: concentrează-te numai asupra unei singure întrebări posibile și întocmește un răspuns schematic în minte.

Deci, în sfârșit, a sosit momentul!

Acum este esențială starea psihică pe care ți-o pregătești singur. De modul în care vei ști să iei contactul cu subiectele, va depinde întreaga desfășurare a examenului. Unii elevi sau studenți, în ciuda unei bogate experiențe într-ale examenelor, fac acest pas cu stângul.

Care este de fapt situația ta? Probabil că următoarea: nu ești prea nervos, ești *stimulat* să răspunzi la întrebări, dar cu siguranță că nu ești înfricoșat și nu tremuri. *Ești pregătit.*

De îndată ce ai primit tema de examen, citește-o *în întregime* foarte atent. Prea mulți se reped nebunește asupra primei întrebări care li se pare vag familiară, scot un suspin de ușurare și se cufundă de-a dreptul într-un răspuns fără să arunce măcar o privire la celelalte întrebări sau la recomandările pentru candidați.

Folosește cel puțin primele 5 minute din timpul acordat numai ca să citești totul și să percepi exact sensul temei. Uită-te în primul rând la recomandările pentru candidați. Cât timp ți s-a dat pentru teză? La câte întrebări urmează să răspunzi? Primesc unele dintre ele mai multe note decât altele? Sunt unele obligatorii? Este tema împărțită în două sau mai multe paragrafe, avînd tot atâtea întrebări la care să răspunzi? Fiecare răspuns urmează oare să fie trecut pe o foaie separată? etc.

Probabil că cele mai multe răspunsuri la aceste întrebări le cunoști din experiența tezelor

---

anterioare, însă merită să verifici, pentru că se poate ca regulile să fi fost schimbate. Fiecare examen își aduce lotul său jalnic de studenți care au eșuat pentru că au răspuns la patru întrebări în loc de trei (sau invers), ori nu și-au dat seama că era necesar să răspundă la *toate* întrebările din paragraful A, ori au crezut că au trei ore (nu două) pentru teză etc.

Citește apoi cu atenție fiecare întrebare în parte. Asigură-te că știi ce cere fiecare întrebare (chiar dacă nu poți da răspunsul), precum și ce nu se cere. Fii obiectiv și nu interpreta greșit întrebările! Nu încerca, așa cum fac mulți studenți, să le sucești în întrebări care *dorești* să fi fost puse.

De asemenea, trebuie să fii sigur de ceea ce întrebarea îți cere să faci *în mod precis*. Caută verbul cheie care îți spune ce fel de răspuns să dai. Iată o listă a acelor folosite de cele mai multe ori la întrebările de examen:

Analizează,
apreciază,
comentează,
compară,
critică,
definește,
demonstrează,
deosebește,
descrie,
discută,
enumeră,

evaluatează,
explică,
expune,
ilustrează,
interpretează,
justifică,
reexaminează,
rezumă,
schițează,
specifică,
stabilește,
tratează.

Nu este nevoie să-ți spun că dacă "descrii" când ți se cere să "analizezi", sau dacă "definiști" în loc să "enumeri", nu ai răspuns la întrebare. Și nici nu ai vreun merit dacă te "*învârtești*" în jurul subiectului. Dacă ai vreo îndoială în privința înțeleșului acestor douăzeci și ceva de verbe, ar fi bine să te uiți într-un dicționar bun și să-ți compui propriul tău glosar.

După ce ai examinat fiecare întrebare din temă și eventual ai bifat pe acelea care par "posibile", ar trebui să fii pregătit de a face alegerea finală. Fii foarte circumspect în această privință. Dacă poți, evită întrebările "ușoare" la care poate să răspundă oricine: examinatorul va obosi curând să se înglodeze în răspunsuri banale și nu ți-ar fi recunoascător să-l adaugi și pe al tău. Caută întrebări care permit să-ți pui în valoare perspicacitatea. Însă, totodată, nu te avânta să alegi o întrebare care este prea dificilă pentru

tine: nu se dau note pentru curaj!

Pasul următor (da, poate că nu ai scris încă nici un cuvânt), este acela de *a-ți repartiza timpul*. Cât timp poți folosi pentru fiecare întrebare? Cea mai bună socoteală este să-ți distribui timpul în raport cu numărul de note acordate pentru fiecare întrebare. Dacă toate au același număr de note, atunci repartizează-ți timpul în mod egal. Deci, poate că ai de răspuns la patru întrebări în trei ore. Cât timp revine fiecărei întrebări în parte? Nu trei sferturi de oră, căci vei fi folosit deja cinci sau zece minute până când ai început să planifici primul răspuns și ar trebui să-ți pătrezi alte zece sau cinsprezece minute la sfârșit, pentru o verificare finală a tuturor răspunsurilor. Așadar, poți decide că dispui de patruzeci de minute sau mai puțin pentru fiecare întrebare. Uită-te la ceas și notează *orele reale* la care te aștepți să fi terminat fiecare întrebare.

Acum ești gata să planifici răspunsurile. Înainte de a începe să scrii, ar trebui să ai o *schemă sumară* de felul aceleia pe care am examinat-o mai înainte. Mai mult ca niciodată, în cazul examenului cu timp limitat, ai nevoie de ea ca o îndrumare fermă pentru ce scrii. În plus, chiar dacă te hotărăști să nu treci schema în teză, examinatorul va fi impresionat de efectele ei, deoarece răspunsul tău va avea o expunere logică, bine articulată, în loc de un talmeș-balmeș de cunoștințe. (În plus, studenții care au fost în

criză de timp la examen, deseori au primit aproximativ aceeași notă pentru prezentarea unei scheme clare, cât ar fi primit pentru o lucrare completă.)

Deci, pentru fiecare întrebare notează-ți ideile principale și detaliile importante care se ivesc. Fă puțină asociere liberă și primește ideile care-ți vin în minte așa cum sunt ele. Nu toate îți vor fi la fel de utile, dar însemnează-le totuși. Apoi sortează-le și fă o schemă a expunerii în mod obișnuit. Cel puțin un sfert din timpul total pentru răspuns ar trebui să fie folosit cu planificarea și întocmirea schemei!

Unii studenți ar recomanda să faci schema pentru *fiecare* răspuns înainte de a scrie în întregime vreunul din răspunsuri. Există trei avantaje ce se pot obține cu acest procedeu: în primul rând, poți să tratezi mai ușor răspunsurile ca un tot și să eviți posibilitatea de a te repeta de la unul la altul. În al doilea rând, îi dai ocazia subconștientului să lucreze pentru tine: planificând toate răspunsurile este probabil ca subconștientul să continue să lucreze chiar în timp ce scrii primele răspunsuri și astfel se pot ivi noi asocieri care te vor ajuta în continuare. În al treilea rând, de îndată ce planificarea preliminară este gata, ai satisfacția de a ști ce ți-a rămas să tratezi în restul de timp și tot ce mai ai acum de făcut este să dezvolti textul conform schemelor. Este nevoie de multă stăpânire ca să folosești poate prima oră întreagă

---

scriind toată seria de scheme amănunțite, însă rezultatele pot fi remarcabile.

Când începi să-ți scrii răspunsurile, succesul ori eșecul depind de ce fel de *simț al priorităților ai*. Începe prin a răspunde la cea mai bună întrebare (sau la întrebarea obligatorie, dacă există vreuna). Concentrează-te asupra unei singure întrebări, însă fii pregătit să-ți notezi orice idee care îți poate veni pe neașteptate, pentru a o folosi la alte răspunsuri.

Urmărește ceasul și ține-te strict de limitele de timp pe care ți le-ai fixat singur. Dacă ești în criză de timp pentru un anumit răspuns (sau dacă te-ai împotmolit la el), *oprește-te!* Lasă un spațiu suficient pe teză, pentru cazul în care vei putea reveni mai târziu să-l completezi, însă treci la întrebarea următoare. În aritmetica specială a examenelor, $1/2 + 1/2$ este de obicei mai mare decât 1, adică două întrebări pe jumătate rezolvate vor primi o notă mai bună decât pentru un singur răspuns complet. Mulți studenți nu reușesc să ia note bune, pentru că folosesc prea mult timp pentru subiectul pe care îl știau foarte bine.

Când scrii, concentrează-te să spui ceea ce este cel mai important de spus: dacă intri în criză de timp, scrie *ideile principale* și nu te preocupa prea mult de amănunte. Fii concis: de foarte multe ori s-ar putea tăia 50% din răspunsul unui student fără ca să-i înrăutățească notele!

Stilul răspunsurilor tale scrise ar trebui să

---

fie la fel cu acela al altor lucrări pe care le scrii: simplu, direct și la subiect. Fii atent la ortografie și la gramatică; acordă o atenție specială să nu ortografiezi greșit cuvinte care se dau în temă! Însă, mai înainte de toate, scrie citeț! Răspunsurile tale urmează să fie citite și notate de către ființe omeneste, nu de mașini; dacă ei găsesc că e greu să-ți citească cuvintele, probabil că vor fi mai puțin bine dispuși față de ideile tale.

Nu te repezi să părăsești sala de examen în clipa când ai pus ultimul punct. Păstrează-ți câteva minute la urmă ca să faci o recapitulare finală a tuturor răspunsurilor pe care le-ai dat: ar trebui să cauți mici scăpări la scris (un "nu" important uitat într-o frază și care ar putea schimba complet sensul celor scrise, erori de calcul la exemplele numerice etc.), exprimări stângace, greșeli de ortografie sau gramatică și propziții necitețe care se pot scrie din nou. Un astfel de control final nu este niciodată o pierdere de timp; este doar un mijloc profesional de a termina lucrarea și mulți elevi și studenți și-au mărit considerabil nota la examen prin acest control final. În plus, este mai bine ca inspirația din ultima clipă să o ai în timp ce îți controlezi teza decât în autobuz în drumul spre casă.

Însă, când totul s-a terminat efectiv, nu mai întârzia pe acolo pentru acele discuții post-mortem, descurajante, cu alți elevi sau studenți. Rareori aceștia te vor înveseli pentru răspunsurile

---

pe care le-ai dat și prea ades te vor lăsa să te frământați pentru toate cele pe care nu le-ai scris. Situația aceasta va fi cu atât mai dăunătoare dacă ai în perspectivă un alt examen. Deci, cel mai bine e să pleci de-a dreptul să te odihnești și să te recreezi puțin, apoi să reiei pregătirea pentru confruntarea următoare.

ÎNVĂȚAREA DIN EXAMENE

În concluzie, e bine să-ți amintești că cele mai multe examene nu sunt examene *finale* și că este posibil să înveți din rezultatele lor.

Studentul obișnuit dă foarte puțină atenție tezei sale dacă i se înapoiază (doar că suspină pentru nota dată și caută să vadă dacă examinatorul a adăugat vreo observație amuzantă); însă, deseori ar putea să-l învețe multe despre cum să se pregătească pentru examenul următor.

Dacă ți s-a înapoiat teza, confruntă fiecare răspuns cu întrebarea originală și cercetează observațiile și evaluările examinătorului! Dacă este posibil, compară răspunsurile tale cu ale altora și cere părerea profesorului. Unde ai eșuat? Ai înțeles oare greșit întrebarea? Ai uitat idei principale și unele amănunte esențiale doveditoare? A fost răspunsul rău planificat sau nelogic? Ai înțeles greșit vreo parte importantă a cursului? Sau te-a înșelat memoria? Cum ai scrie acum răspunsul dacă întrebarea ți s-ar pune din nou? Cum poți evita să ai aceeași dificultate cu o altă întrebare la un

examen ulterior? Analizându-ți erorile în acest mod, poți să descoperi greșelile din metoda de învățare și să le înlături înainte de a fi prea târziu.

7.1 Acum:

1. Amintește-ți **ultimul paragraf și capitol în întregime.**
2. **Termină** notițele schematice.
3. Recapitulează **întregul capitol ca să verifici și să-ți pui la punct schema.**

Apoi, înainte de a-ți compara schema cu aceea întocmită de un alt cititor, prelucrează următoarele întrebări recapitulative. (Ele ar putea să-ți amintească ceva ce ai omis în schemă.)

ÎNTREBĂRI RECAPITULATIVE

- 7.2 Presupunem că ai de dat un examen peste un an: cam pe când ar trebui să începi recapitularea pentru el?

.....
Începe acum!

- 7.3 Căroră dintre următoarele activități ar trebui să le acorzi cea mai mare atenție la recapitulare: citire; aducere aminte; revizuire? De ce?

.....
Accentul ar trebui să fie pus pe aducere aminte, căci aceasta ți se va cere să faci la examen.

- 7.4 Examenul îți va cere, de asemenea, să rearanjezi ideile și să le folosești în alte moduri. Descrie cel puțin două moduri de a te pregăti pentru aceasta.

.....
Poți dezbate subiectele cu alți studenți; poți revedea simultan toate notițele din toate sursele (despre un subiect dat); poți recapitula în același timp două subiecte corelate; poți fi sever criticând și rescriind notițele tale vechi.

- 7.5 Care este cel de-al treilea lucru (o însușire specială) pe care ți-l va cere un examen scris? Cum te poți pregăti?

.....
Scrierea lucrărilor. Te poți pregăti examinând tezele anterioare: planificând răspunsuri schematice,

scriind răspunsuri-tip complete și dând examene simulate.

- 7.6 Care sunt activitățile preliminare pe care trebuie să le faci între momentul când ai primit tema de examen și acela în care începi să-ți scrii răspunsul la prima întrebare?

.....

Citirea temei întregi (examinarea recomandărilor; evaluarea întrebărilor și hotărârea la care să răspunzi); chibzuiește timpul; întocmește planuri schematice pentru cel puțin unul dintre răspunsuri!

- 7.7 Dacă ai fi în criză de timp, ai prefera să dai un răspuns scris complet amănunțit, sau două răspunsuri schematice într-o formă sumară? Cum poți argumenta alegerea ta?

.....

Două scheme bine întocmite, este de așteptat să-ți aducă un punctaj mai bun decât un singur răspuns scris în întregime. Amănuntele se punctează mai puțin.

- 7.8 Ce ai face dacă ai terminat de scris ultimul răspuns și constăți că ți-au mai rămas 10 minute până la terminarea examenului?

.....

Probabil că ai folosi timpul ca să-ți verifici în întregime toate răspunsurile și să adaugi ultimele precizări care ar putea, într-adevăr, să contribuie în mod apreciabil la nota finală.

7.9 Și acum:

Confruntă schema ta cu următoarea, care a fost întocmită de unul dintre studenții mei. Ai descoperit aceeași ierarhie a ideilor ca el? Ai introdus mai multe sau mai puține detalii? Ai observat ceva esențial care i-a scăpat lui (sau ție)?

Din "*Învață cum să înveți!*" (cap. 7) de D. Rowntree.

Cum să te comporți la examen (pregătire bună + comportare în examene).

I. Succesul la examen cere pregătire:

- A. Să aplici tehnicile eficiente de învățare pe o perioadă de timp suficientă.
- B. Să recapitulezi sistematic:
  1. Începe chiar *acum*, căci:
    - a. mai târziu nu vei găsi timp destul;
    - b. munca ulterioară va fi mai ușoară.
  2. Întocmește un *orar* pentru recapitulare:
    - a. distribuie recapitularea pentru fiecare subiect;
    - b. atacă zilnic mai multe subiecte;
    - c. rezervă timp suficient pentru odihnă și distracții.
  3. Formează un *colectiv* pentru recapitulare (3 colegi, de 3 ori pe săptămână):
    - a. fii obiectiv;
    - b. învață pe alții;
    - c. menține-te sănătos.
  4. Exersează-te să faci ceea ce îți *cere* examenul:

- a. pune accentul pe aducere aminte (nu pe recunoaștere);
- b. reorganizează ideile:
  - i. discutînd cu alții;
  - ii. revăzînd simultan *toate* notițele pentru un subiect;
  - iii. revăzînd împreună subiectele corelate;
  - iv. criticînd notițele proprii;
  - v. rescriind notițele.
- c. cercetează vechile teze de examen:
  - i. întocmește planuri de scheme;
  - ii. întocmește răspunsuri-tip complete;
  - iii. dă examene simulate;
  - iv. nu încerca să ghicești pe examinator.

C. În *ajunul* examenului:

1. Nu învăța lucruri *noi!*
2. Recapitulează ca de obicei și relaxează-te total!
3. Adună-ți rechizitele pentru examen.
4. Du-te devreme la culcare!

II. *Comportarea* în ziua examenului.

- A. Nu discuta perspectivele cu alți studenți!
- B. Citește toată tema de examen (5 min.):
  1. Ce recomandări sunt pentru candidați?
  2. Stabilește ce cere fiecare întrebare (verbe-cheie).
  3. Alege cele mai bune întrebări.

C. Repartizează timpul:

1. Repartizează timpul total în raport cu

notele pentru fiecare întrebare.

2. Rezervă 10-15 min. pentru control.
3. Notează timpul estimat pentru terminarea fiecărui răspuns.

D. Planifică răspunsurile:

1. Notează ideile principale și detaliile importante.
2. Introdu-le într-o schemă sumară.
3. Schițează *toate* răspunsurile înainte de a scrie vreunul ($1/4$ din timpul total pentru răspunsuri).

E. Fii atent la priorități:

1. Răspunde întâi la cea mai bine cotate întrebare!
2. Atenție la timp ($1/2 + 1/2 > 1!$)
3. Concentrează-te asupra punctelor principale.

F. Scrie:

1. Simplu, direct și la subiect!
2. Gramatical, cu ortografiere corectă!
3. Citește!

G. Când ai terminat de scris:

1. Verifică complet toate răspunsurile (în timpul prescris).
2. Nu rămâne la discuții post-mortem.

III. Învață din examene:

- A. Verificând notele și observațiile făcute de examinator la întrebări.
- B. Comparând răspunsurile cu alți studenți.
- C. Discutând performanța cu profesorul.
- D. Corectând orice greșeli în învățare.

ÎNCHEIERE

Te rog să nu uiți că scopul pe care l-am urmărit cu această carte nu a fost să te învăț *cum* să înveți ci să te conving că poți să *înveți singur*. În cel mai rău caz, sper că te-am convins că învățarea este o activitate avînd propriile ei însușiri de muncă profesională și cred că am elaborat o metodă de a discuta despre această activitate care îți va permite să examinezi în mod obiectiv viitoarele probleme de învățare și să le dezbați cu folos împreună cu profesorii și colegii.

Tot ce mi-a rămas acum este să-ți urez NOROC la toate studiile și examenele tale!